IslamHouse.com

مركز أصول
Osoul Center
www.osoulcenter.com

مختصر اسلامي عقيده

(الرسالة الشامية)

ليكوال

عبد العزيز بن مرزوق الطريفي

ژباړن

عبدالرحيم سلطان

المراجع

غلام عبد الجبار

PASHTO
بشتو

فصول في العقيدة

(الرسالة الشامية)

المؤلف

عبد العزيز بن مرزوق الطريفي

الترجمة

عبدالرحيم سلطان

المراجعة

غلام عبد الجبار

PASHTO
بشتو

ⓒ المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد و توعية الجاليات بالربوة، ١٤٤٠هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

خان، عبدالرحيم سلطان

فصول في العقيدة الرسالة الشامية - اللغة البشتو . / عبدالرحيم سلطان خان. - الرياض، ١٤٤٠هـ

٧٦ ص، ١٤ سم x ٢١ سم

ردمك : ٥-٣٤-٨٢٤٩-٦٠٣-٩٧٨

١- العقيدة الإسلامية أ. العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٤٤٠/١١٤٧٣

رقم الايداع: ١٤٤٠/١١٤٧٣

ردمك : ٥-٣٤-٨٢٤٩-٦٠٣-٩٧٨

مركز أصول
Osoul Center
www.osoulcenter.com

أُعد هذا الكتاب وصمِّم من قبل مركز أصول، وجميع الصور المستخدمة في التصميم يملك المركز حقوقها، وإن مركز أصول يتيح لكل مسلم طباعة الكتاب ونشره بأي وسيلة، بشرط الالتزام بالإشارة إلى المصدر، وعدم التغيير في النص، وفي حالة الطباعة يوصي المركز بالالتزام بمعاييره في جودة الطباعة.

+966 504 442 532

+966 11 445 4900

+966 11 497 0126

P.O.BOX 29465 Riyadh 11457

osoul@rabwah.com

www.osoulcenter.com

بسم الله الرحمن الرحيم

لمړي فصل	۷
دويم فصل	۱۱
دريم فصل	۱۵
څلورم فصل	۱۷
پنځم فصل	۲۳
شپږم فصل	۲۹
اوم فصل	۳۵
اتم فصل	۳۹
نهم فصل	٤۳
لسم فصل	٤۹
يولسم فصل	۵۳
دولسم فصل	۵۷
ديارلسم فصل	٦۱
څوارلسم فصل	٦۵
پنځلسم فصل	٦۹

لمړی فصل
د اسلام په هکله بیان

اسلام د الله پاک یواځني هغه دین دي د کوم پرته چه الله پاک د خپلو بندګانو نه (انسانان وي که پیریان) بل دین نه قبلوي د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَمَن يَبۡتَغِ غَيۡرَ ٱلۡإِسۡلَٰمِ دِينٗا فَلَن يُقۡبَلَ مِنۡهُ﴾ [آل عمران: ٨٥]

اوخوك چه د اسلام نه غیر (بل) دین غواړي، نو هیڅکله به له ده نه قبول نه کړای شي او دغه کس به په آخرت کې له تاوانیانوڅخه وي.

په یو بل مقام کې الله پاک فرمایلي دي:

﴿إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُ﴾ [آل عمران: ٨٥]

بیشکه (معتبر) دین د الله په نیز اسلام دي.

د اسلام مبین دین د ټولو پیغمبرانو دین دی د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ﴾ [الانبياء: ٢٥]

او مونږ له تا نه مخکي هیڅ رسول نه دي لیږلی مګر چې هغه ته به مونږ (دا) وحي کوله چې بیشکه شان دا دي چه له ما نه پرته بل هیڅ حق معبود نشته، لهذا تاسو زما عبادت کوي.

په یو بل مقام کې الله پاک فرمایلي دي:

﴿إِنَّآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ كَمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ نُوحٖ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَ وَٱلۡأَسۡبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَٰرُونَ وَسُلَيۡمَٰنَۚ وَءَاتَيۡنَا دَاوُۥدَ زَبُورٗا ١٦٣ وَرُسُلٗا قَدۡ قَصَصۡنَٰهُمۡ عَلَيۡكَ مِن قَبۡلُ وَرُسُلٗا لَّمۡ نَقۡصُصۡهُمۡ عَلَيۡكَۚ وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكۡلِيمٗا ١٦٤ رُّسُلٗا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُۢ بَعۡدَ ٱلرُّسُلِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمٗا﴾ [النساء: ١٦٣-١٦٥]

بیشکه مونږ تا ته وحي کړې ده، لکه څنګه چه مونږه وحي کړې وه نوح ته او

له هغه نه پس (نورو) نبیانو ته او مونږ وحي کړې وه ابراهیم او اسمعیل او اسحاق او یعقوب او د (هغوي) اولادې ته او عیسٰی او ایوب او یونس او هارون او سلیمان ته او مونږه داود ته زبور ورکړی وو

او (مونږ لیږلي وو) ډېر رسولان، چه یقینًا د هغوی احوال مونږ تا ته له دې نه مخکې بیان کړي دي او (نور) رسولان چې د هغوی احوال مونږ تا ته نه دي بیان کړي او الله له موسٰی سره خبرې کړې دي، واضحې خبرې.

او (مونږ لیږلي وو) رسولان، چې زیری ورکوونکي او وېروونکي وو، د دې لپاره چې د خلقو لپاره په الله باندې څه حجت پاتې نشي او الله له ازله ډېر غالب، ښه حکمت والا دی.

الله پاک ددي پیغمبرانو، نوح، ابراهیم، اسحاق، یعقوب، داود، سلیمان، ایوب، یوسف، موسی، هارون، زکریا، یحيي، عیسی، الیاس، اسماعیل، یسع، یونس، او لوط علیهم السلام د ذکر کولو نه بعد فرمائي:

﴿أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُۖ فَبِهُدَىٰهُمُ ٱقْتَدِهْ﴾ [الانعام: ٩٠]

دا هغه کسان دي چې الله ورته هدایت کړي دي، نو ته د دوي د طریقې اتباع کوه.

په اصولو (عقیده) کې د ټولو پیغمبرانو دین متفق دې، او د ځیني فرعي مسائلو او احکامو نه پرته په نورو مسائلو او احکامو کې هم اتفاق دي. خو په ځیني فرعي مسائلو کې د یو شریعت په نسبت سره په شریعت کې بدلون راځي، او هر چې اصول دي (عقیده) د هغې باره کې د ټولو پیغمبرانو دین متحد او متفق دي، اوهیڅ کله په هغې کې بدلون نه راځي، څکه چې الله پاک بني اسرائیلو ته موسی او عیسی علیهم السلام د پیغمبرانو په حیث لیږلي وو.

خو هغه کتاب چه الله پاک په عیسی علیه السلام باندي نازل کړی وو(انجیل) په هغې کې الله پاک ځیني هغه حکمونه منسوخ کړل، کوم چې د موسی علیه السلام په شریعت (تورات) کې موجود ول ، څکه چې عیسی علیه السلام خپل قوم (بني اسرائلو) ته فرمایلي وو:

﴿وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ ٱلتَّوْرَىٰةِ وَلِأُحِلَّ لَكُم بَعْضَ ٱلَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْۚ وَجِئْتُكُم بِـَٔايَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ﴾ [آل عمران: ٥٠]

پدې حال کې چې تصديق کوونکی یم د هغه (کتاب) چه له ما نه مخکې و، چې تورات دی او د دې لپاره (راغلی یم) چې تاسو لپاره بعضې له هغو شيانو حلال کړم چې پر تاسو باندې حرام کړی شوي وو، او ستاسو د رب له طرفه ما تاسو ته واضحه نښه (معجزه / دليل) راوړې ده، نو له الله نه ووېرېږئ او زما اطاعت وکړئ

موسی اوعیسی علیهم السلام یو امت (بني اسرائلو) ته دپیغمبرانو په حیث راغلي وو، خو د دوي شريعتونه په ځيني فرعي مسائلو او حکمونو کې د یو بل نه مختلف وو، همداسې د دوي نه روستو راغلي پيغمبران هم.

بیا د زماني په تیریدو سره هیڅ یو شریعت د تحریف او تبدیل نه محفوظ پاتي نشو، لکه څنګه چې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُم بِٱلْكِتَٰبِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ [آل عمران: ٧٨]

او يقينا په دوي کې يوه ډله ده چې په (لوستو د) کتاب سره خپلې ژبې تاووي، د دې لپاره چې تاسو په هغه د (الله د) کتاب ګمان وکړئ، حال دا چه هغه له (حق) کتاب څخه ندي، او دوي وايي چې دا (مُحرَّف عبارتونه) د الله له جانبه دي، حال دا چې هغه د الله له جانبه ندي، او دوی په الله باندې دروغ تړي، حال دا چې دوی پوهيږي

په یو بل مقام کې الله پاک فرمائي:

﴿يُحَرِّفُونَ ٱلْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِۦ﴾ [النساء: ٤٦]

هغوی له خپلو ځايونو نه کلمې بدلوي.

او ځيني له هغو کسانو نه چه يهوديان دي، هغوي له خپلو ځايونو نه کلمې بدلوي او هغوی وايي: (سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا) مونږ واورېدل او مونږ نافرماني وکړه (وَاسَمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ) او ته واوره، چې ته اورول شوي نه يې (اوراَعِنَا) زمونږ رعايت وکړه د خپلو ژبو په تاوولو سره او په دين کې د طعن (او عيب) راوښکلو لپاره، او يقينًا که دوي ويلي وي (چې) (سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا) مونږ واورېدل او اطاعت مو وکړ، او (اِسْمَعْ) واوره، (وَانْظُرْنَا) او مونږ ته وګوره، نو دا (کلام) به

د هغوی لپاره ډېر غوره او ډېر درست ساتونکي وو، لیکن الله د دوی د کفر په سبب په دوي لعنت کړیدي، نو دوي ایمان نه راوړي مګر ډېر لږ (خلق)

او ددي تحریف او تبدیل په نتیجه کې د عامو انسانانو نه د حق او هدایت لاري ورکي شوي، الله پاک غوښتل چې خپلو بندګانو ته هدایت وکړي، ددي لپاره چې د خپل دین او د هدایت لاري خپلو بندګانو ته بیرته روښانه کړي، د محمد صلی الله علیه وسلم د نبوت انتخاب وکړ، او په ټولو انسانانو باندي یې د محمد صلی الله علیه وسلم د دین تابعداري لازم کړه اوس د اسلام نه پرته هیڅ یو دین د الله پاک په وړاندي د قبولیت قابل ندي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿ وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴾

[آل عمران: ۸۵]

اوڅوك چه له اسلام نه غير (بل) دين غواړي، نو هيڅكله به له ده نه قبول نه كړى شي او دغه كس په آخرت كې له تاوانيانو څخه دي.

صحیح مسلم کې د ابو هریره رضي الله عنه روایت دي چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ يَهُودِيٌّ، وَلا نَصْرَانِيٌّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ، إِلا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ»

قسم په هغه ذات چه د محمد صلی الله علیه وسلم روح د هغه په لاس کې دي، نه اوري زما باره کې په دي امت کې هیڅوک، که یهودي وي او که نصراني وي، او بیا په داسي حالت کې مړ شي، چې زما په شریعت باندي ایمان نلري مګر د جهنم اور ته به ځي. (صحیح مسلم: ۱۵۳)

نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته چه الله پاک کوم کتاب (قران حکیم) ورکړی دی نو ددي د محفوظ ساتلو ذمه واري الله پاك پخپله اخستي ده، ځکه خو قرآن حکیم کې د هیڅ قسم تحریف او تبدیل کنجائش نشته، د الله پاک ارشاد دي:

﴿ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ﴾ [الحجر: ۹]

بيشكه هم مونږ پخپله ذكر نازل كړي دي او بيشكه مونږ د ده خامخا ساتونكي يو.

دويم فصل

د اسلام متعلق د مقصود إلهي وضاحت او تفسير يواځې الله پاک پخپل کتاب او د خپل نبي صلی الله عليه وسلم په سنت کې کړي دي او بل هيچا ته دا اختيار حاصل ندی چې د خپل ځان نه په شريعت اسلامي کې دخل اندازي وکړې، نبي کريم صلی الله عليه وسلم چه په ټولو خلکو کې غوره شخصيت دي، خو هغه هم د خپل رب د خوا نه يواځې د مبلغ حيثيت لري، الله پاک فرمايلي دي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغۡ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَ﴾ [المائدة: ٦٧]

اى رسوله! ته ورسوه هغه څه چې تا ته د خپل رب له جانبه نازل کړي شوي دي

د نبي کريم صلی الله عليه وسلم ذمداري د اسلامي شريعت په تبليغ کې د هغې پوره وضاحت او بيان کول دي، لکه څنګه چې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَمَا عَلَى ٱلرَّسُولِ إِلَّا ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ﴾ [النور: ٥٤]

او د رسول په ذمه نشته مګربنکاره پيغام رسول

دا خبره دې بايد هم ښکاره وې چې د نبي کريم صلی الله عليه وسلم بيان په تبليغ د دين کې هم د الله پاک د خوانه شوی دې، د الله پاک ارشاد دي:

﴿فَإِذَا قَرَأۡنَٰهُ فَٱتَّبِعۡ قُرۡءَانَهُۥ ١٨ ثُمَّ إِنَّ عَلَيۡنَا بَيَانَهُۥ﴾ [القيامة: ١٨-١٩]

نو کله چې مونږ دی (قرآن) ولولو، نو ته د ده د لوستلو پيروي کوه.بيا يقيناً زمونږ په ذمه دده (قرآن) بيانول دي

د نبي کريم صلی الله عليه وسلم بيان هم د الله پاک د خوانه وحي ده، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلۡهَوَىٰٓ ٣ إِنۡ هُوَ إِلَّا وَحۡيٞ يُوحَىٰ﴾ [النجم: ٣-٤]

او دى (محمد عليه الصلاة والسلام) له خپل خواهش نه خبرې نه كې. ندى دا (قران) مګر وحي چې (ده ته) وحي كولى شي

د همدي وحې نه به چه كله د نبي كريم صلى الله عليه وسلم نه د يو حكم باره كې تپوس وشو نو كه د مخكې نه به ورته د خپل رب د خوانه ددغې حكم باره كې وحي شوى وه نو جواب به يې وركړو، او كه وحي به نه وه شوې، نو د جواب وركولو د پاره به يې د وحې انتظار كولو، او په ټولو خلكو كې د نبي كريم صلى الله عليه وسلم په مقصد او مراد باندي دهغه ملګري صحابه ډير ښه پوهيدل، ځكه خو د هغوې فهم په قران كې حجت او دليل دي.

او هغه څوك چې دا عقيده ولري چې د الله پاک نه پرته بل څوك هم كولي شي چې شريعت سازي وكړې او د ځانه قوانين جوړ كړې چې په هغې سره څه حلال او څه حرام وګرځوې، نو ده په حقيقت كې د الله پاک سره په حكم كې شريک جوړ كړ او بيله شک داعقيده د كفر ده.

الله پاک چې د خپل كلام معنى بيانه وې د هغې د پاره خپل كلام نازله وې، او د هغې وضاحت او بيان يا پخپله كوې، او يا په مخلوق كې ددي وضاحت او بيان هغه څوک كوې چاته چې د الله پاک د خوا اجازه وې.

دقرآن پوهان د دوه شرطونو په بنياد د قرآن نه استنباط كولى شي.

لمړي شرط: د عربي ژبي په بنياد او د هغې د مفرد او مركب د وضعيت سره موافق استباط كول، او د هغې نه بهر نه وتل.

دويم شرط: دا استنباط به د هغې معنى نه مخالف نه وي كومه معنى چې د قران نه په صراحت سره ثابته وې.

دا حقيقت بايد ذكر كړو چه ټولې هغه خبرې چې الله پاک ته د هغې نسبت كيږې، ټولې د هغه خبرې نه وي، ځكه چې أهل كتاب (يهود، او نصارى) په دي ګمراه شول چې هغوې په استنباط كې د تكلف په بنياد په محكم د كتاب كې ګګليچ وكړ ددي د پاره چه د متشابه سره يې په ټكر كې راولې او دوې به ددي نسبت الله پاک ته كولو، ددوې باره كې د الله پاک ارشاد دى:

﴿وَإِنَّ مِنۡهُمۡ لَفَرِيقٗا يَلۡوُۥنَ أَلۡسِنَتَهُم بِٱلۡكِتَٰبِ لِتَحۡسَبُوهُ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنۡ عِندِ ٱللَّهِ وَمَا هُوَ مِنۡ عِندِ ٱللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَ وَهُمۡ يَعۡلَمُونَ﴾ [آل عمران: ٧٨]

او يقينا يقينا په دوی کې يوه ډله ده چې په (لوستو د) کتاب سره خپلې ژبې تاووي، د دې لپاره چې تاسو په هغه د (الله د) کتاب ګمان وکړئ، حال دا چه هغه له (حق) کتاب څخه نه دي، او دوی وايي چې دا (محرف عبارتونه) د الله له جانبه دي، حال دا چه هغه د الله له جانبه ندي، او دوې په الله باندې دروغ تړي، حال دا چه دوي پوهيږي ﴿يَلۡوُۥنَ أَلۡسِنَتَهُم بِٱلۡكِتَٰبِ﴾ دوي ژبې اړوې په کتاب باندې ﴿لِتَحۡسَبُوهُ﴾ ددې لپاره چې تاسو په هغه د (الله د) کتاب ګمان وکړئ، د ډېر نيزديکت دوجې نه، دوي دا کار ګمراهي کې انتهائي درجې ته رسيدلو دپاره کوي.

دريم فصل

د الله پاک حق: د الله پاک حق دادي چه په پوره اخلاص سره هر نوعه عبادت يواځې د الله پاک لپاره وکړی شي، د الله پاک اِرشاد دی :

﴿وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۖ لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ﴾ [البقرة: ١٦٣]

او ستاسو حق معبود يو معبود دي، هيڅ لايق د عبادت نشته مګر يواځې هغه دی چه ډېر زيات مهربان، بې حده رحم کوونکي دي.

په ټولوعملونو کې که دزړه سره تعلق لري، يا د ژبې سره تعلق لري، يا د اندامونو سره تعلق لري، په دې ټولو عملونو کې بايد د الله پاک سره هيڅوک شريک نه کړی شي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ [النساء: ٣٦]

او تاسو د الله عبادت کوئ او له هغه سره هيڅ شی مه شريکوئ.

شرک أکبر د بنده هيڅ يوه نيکئ نه پريږدي، بلکه هغه بربادوي! د الله پاک اِرشاد دي:

﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ [الزمر: ٦٥]

او يقينا يقينا تا ته وحي کړی شوې ده او هغو کسانو ته چې له تا نه مخکې وو (داسې چې) قسم دی که تا شرك وكړ (نو) ستا عمل به خامخا لازما برباد شي او ته به خامخا لازما له تاوانيانو څخه شې.

دا إلهي خطاب غوره شخصيت محمد صلى الله عليه وسلم ته متوجه دی، نو د هغه چا به څه حال وي، چې د هغه نه په مرتبه کې ښکته وي؟

الله پاک خپل بنده ته شرک أکبر د توبې نه پرته نه معاف کوي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ﴾ [النساء: ٤٨]

بيشكه الله نه بخښي دا چې له هغه سره دې (څوك) شريك كړاي شي، او هغه (ګناه) بخښي چې له دې (شرك، يا كفر) نه كمه وي د چا لپاره چې وغواړي.

په يو بل مقام كې الله پاك فرمايلي دي:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ مَاتُواْ وَهُمۡ كُفَّارٞ فَلَن يَغۡفِرَ ٱللَّهُ لَهُمۡ﴾ [محمد: ٣٤]

بيشكه هغه كسان چې كافران شوي دي او د الله له لارې نه منع كيږي، بيا دوی په داسې حال كې مړه شي چې كافران دي، نو الله به دوی ته له سره بخښنه ونه كړي.

څوك چې د كفر په حالت كې مړ شو جهنمي دی الله پاك فرمائي:

﴿وَمَن يَرۡتَدِدۡ مِنكُمۡ عَن دِينِهِۦ فَيَمُتۡ وَهُوَ كَافِرٞ فَأُوْلَٰٓئِكَ حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡ فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ﴾ [البقرة: ٢١٧]

او په تاسو كې چه څوك له خپل دين نه وګرځيده، بيا په داسې حال كې مړ شو چې كافر وو، نو دغه كسان (چې دي) ددوی عملونه په دنيا او آخرت (دواړو) كې ضايع شويدي او دغه كسان د اور ملګري دي، دوي به په هغه كې تل ترتله (هميشه) وي.

په يو بل مقام كې الله پاك فرمايلي دي:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَمَاتُواْ وَهُمۡ كُفَّارٌ أُوْلَٰٓئِكَ عَلَيۡهِمۡ لَعۡنَةُ ٱللَّهِ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلنَّاسِ أَجۡمَعِينَ﴾ [البقرة: ١٦١]

بيشكه هغه كسان چې كفر يې كړي دي او په داسې حال كې مړه شول چې كافران وو، (نو) دغه كسان، په دوی باندې د الله لعنت دي او د فرشتو او د خلقو ټولو (لعنت دي)

كافر كله پخپل ژوند كې د نورو انسانانو سره مرسته او كومك هم كوې او هغوې ته نفع رسوي، خو دا د الله پاك له خوانه د انسانانو د فائدي لپاره داسې تابع او مسخر شوي وي، لكه څنګه چې نور كائنات د انسانانو د فائدي لپاره مسخر او تابع دي، لكه لمر، سپوږمۍ، هواكاني، ورېځې وغيره، دا ټول كائنات الله پاك د انسانانو د فائدي لپاره تابع او مسخر كړيدي. حقيقت كې د الله پاك نه انكار كولو باندې كفر واقع كيږي، او سزا هم د الله پاك د حق نه انكار كولو باندې وركول كيږي.

څلورم فصل

ایمان اوکفر: دوه نومونه او حقیقتونه دي چې ددي دواړو د حکمونو تعیین الله پاک په شریعت اسلامي کې واضحه کړي دي، نو هیڅوک دا اختیار نلري چې د ښکاره شرعي دلیل پرته د چا تکفیر وکړي او د اسلامي ملت څخه يي خارج کړي.

په مخ د زمکه دي باره کې خلک دوه قسمه دي چې دريم قسم نلري، لکه څنګه چې د الله پاک ارشاد دی:

﴿هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ فَمِنكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُم مُّؤْمِنٌ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ [التغابن: ٢]

هم دغه (الله) هغه ذات دي چې تاسو يي پیدا کړيئ، نو په تاسو کې ځیني کافر دي او ځیني په تاسو کې مؤمن دي او الله هغو کارونو لره چې تاسو يي کوئ ښه لیدونکی دي.

او ددي دواړو ډلو اړوند ډیر مسائل او احکام په قرآن او سنت کې شته.

منافقان څوک دی؟

منافقان خو یا هغه کافران دي چې په ښکاره باندي د إیمان او إسلام دعوه کوي، خو د هغوي په زړه کې د إیمان څرک نه تر سترګو کیږي، بلکه په پټه دوي د اسلام ډیر سخت دښمنان وي، دي ډول منافقت ته په اسلامي شرعي اصطلاح کې (نفاق أکبر) لوي منافقت وائي.

همدغه شان منافقان خو یا هغه مسلمانان دي چې خپل ګناهونه پټ ساتي او د تابعداری او بندګی اظهار کوي، لکه هغه څوک چې ځان داسي ښکاره کوي، چې ګویا که دا د وعدي پابند دی، خو حقیقت کې دي د وعدي پابندي نه کوي، بلکه د وعدي خلاف کوي، همدغه شان هغه څوک چه دا ښکاره کوي چې ګویا

که دا په خبرو کې رشتيا وايي، خو په حقيقت کې داسي نه وي بلکه په خبرو کې دروغژن وي .. وغيره، دي ډول منافقت ته دشريعت په اصطلاح کې نفاق اصغر (د مخکې په نسبت سره وړوکی منافقت) ځکه خو ددي ډول منافق سره د مسلمانانو په شان برخورد کيږي.

اصل کې د مؤمن بنده وينه او مال حرام دي او د کافر وينه او مال حلال، خو دا حکم مطلقا (هر وخت) نه دي، بلکه کيداي شي چه د کافر وينه او مال د ذمي يا امان او تعاهد د وجې نه محفوظ شي، او کيداي شي چه د مؤمن وينه د هغه د ګناه په سزا کې مثلا قتل وکړې يا د واده نه بعد زنا وکړې، او ددي په سزا کې په قتل ورسيږې.

هيڅوا ته کافر ويل درست ندي، مګر هغه ځوک چه الله پاک او د هغه پيغمبر يې کافر وګرځوي، لکه هغه ځوک چه د الله پاک او د هغه د پيغمبر نه انکار وکړي.

همدغه شان هغه ځوک چې الله پاک او دهغه په رسول پوري ټوقې وکړې، دوي ټول هغه کسان دي چې الله پاک دوي کافر ګرځولي دي، لکه د الله پاک ارشاد دی:

﴿قُلْ أَبِٱللَّهِ وَءَايَٰتِهِۦ وَرَسُولِهِۦ كُنتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا۟ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ ۚ إِن نَّعْفُ عَن طَآئِفَةٍ مِّنكُمْ نُعَذِّبْ طَآئِفَةًۢ بِأَنَّهُمْ كَانُوا۟ مُجْرِمِينَ﴾

[التوبة: ٦٥-٦٦]

ته (ورته) ووايه: ايا تاسو په الله او د هغه په آيتونو او د هغه په رسول پوري استهزا او مسخرې کولې؟

عذرونه (بهانې) مه جوړوئ، يقينا تاسو له خپل ايمان راوړو نه وروسته کافران شوي يئ، که مونږ په تاسو کې يوې ډلې ته معافي وکړو، (نو) بلې ډلې ته به عذاب ورکړو، په سبب ددې چې هغوی په رښتيا مجرمان وو.

همدغه شان هغه ځوک چې د الله پاک او دهغه د رسول د حکم منلونه سر غړونه وکړي.

هغه ځوک چې د دين اسلام د قطعي او واضحه مسائلو نه او حکمونو نه انکار وکړي.

هغه څوک چې په الله پاک باندې د ځانه دروغ ووائي.

الله پاک فرمايلي دي:

﴿ إِنَّمَا يَفْتَرِي ٱلْكَذِبَ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْكَـٰذِبُونَ ﴾ [النحل: ١٠٥]

خبره همدا ده چه دروغ هغه کسان تړي چې د الله په آيتونو باندې إيمان نه راوړي او همدغه خلق دروغجن دي.

يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِٱلْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُۥٓ ۚ أَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَـٰفِرِينَ ﴾ [العنکبوت: ٦٨]

او له هغه کس نه لوى ظالم څوك دى (يعني نشته) چې په الله باندې دروغ تړي، يا د حق تكذيب كوي، كله چې ده ته دغه (حق) راشي، ايا په جهنّم کې د كافرانو لپاره د اوسيدو ځاى نشته؟

دې آيت كريمه كې د ظلم نه مراد كفر دى.

همدغه شان هغه څوک چې د غير الله د پاره بندګي وکړئ، د الله پاک ارشاد دى:

﴿ وَمَن يَدْعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَـٰهًا ءَاخَرَ لَا بُرْهَـٰنَ لَهُۥ بِهِۦ فَإِنَّمَا حِسَابُهُۥ عِندَ رَبِّهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلْكَـٰفِرُونَ ﴾ [المؤمنون: ١١٧]

او هغه څوك چې له الله سره بل داسې إله بلي چې له هغه سره پدې باندې هيڅ دليل نشته، نو بيشكه همدا خبره ده چې دده حساب دده د رب په نيز دى، بيشكه شان دادې چه كافران برې نه مومي،

برابره خبره ده که دا بندګي خالص د غير الله لپاره وکړې، او يا غير الله واسطه او سفارشي وګرځوې دا ټول په کفر کې داخليږي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَـٰٓؤُلَآءِ شُفَعَـٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ ۚ قُلْ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ [يونس: ١٨]

او دوی له الله نه غير د هغو څيزونو عبادت کوي چې نه دوي ته ضرر رسولي شي او نه دوي ته نفع رسولي شي او دوی وايي: دا د الله په وړاندې زمونږ سفارشيان دي، ته ووايه: ايا تاسو الله په هغه څه خبروئ چې هغه يې نه په اسمانونو کې پيژني او نه يې په ځمکه کې، هغه ډېر پاك دي او ډېر اوچت دي له هغو څيزونو نه چې دوي يې ورسره شريکوي

همدغه شان هغه څوک چې دالله پاک حق مخلوق ته ورکړې لکه په قانون سازي کې د الله پاک حق مخلوق ته ورکول، چې هغوې د خپل ځان لپاره حلال او حرام مقرر کړې، دا هم په کفر کې داخليږې، ځکه چه په حلالو او حرامو کې د چا تابعداري کول د هغه عبادت دي، لکه څنګه چې الله پاک فرمايلي دي:

﴿إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُ﴾ [يوسف: ٤٠]

حكم (فيصلي) يواځې الله ته خاص دي، هغه حکم کړی دي چې تاسو يواځې د هغه عبادت کوئ

همدغه شان هغه څوک چې د غير الله لپاره د علم غيب عقيده ولري، لکه: ساحران کاهنان وغيره، الله پاک فرمايلي دي:

﴿قُل لَّا يَعْلَمُ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ٱلْغَيْبَ إِلَّا ٱللَّهُ﴾ [النمل: ٦٥]

ته (دوی ته) ووايه: هر هغه څوك چې په اسمانونو او ځمکه کيدي په غيبو نه پوهيږي غير له الله نه

همدغه شان هغه څوک چې د مخلوق باره کې دا عقيده ولري چې دا مخلوق په کائناتو کې تصرف او واک لري او د ژوند او مرګ اختيار لري، د الله پاک ارشاد دی:

﴿أَمْ جَعَلُواْ لِلَّهِ شُرَكَآءَ خَلَقُواْ كَخَلْقِهِۦ فَتَشَٰبَهَ ٱلْخَلْقُ عَلَيْهِمْ ۚ قُلِ ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ ٱلْوَٰحِدُ ٱلْقَهَّٰرُ﴾ [الرعد: ١٦]

يا دوی د الله لپاره داسې شريکان مقرر کړي دي چې د هغه د پيدا کولو په شان پيدا کول يې کړي دي، بيا په دوی باندې پيدا کول مشتبه شويدي؟ ته ووايه: الله د هر شي پيدا کوونکي دي او هم هغه يو دي، ډېر غالب دي

همدغه شان هغه څوک چې د مؤمنانو پرته د کافرانو سره دوستي کوې د هغوې سره مینه لري او د هغوي سره مرسته او کومک کوې د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ﴾ [المائدة: ٥١]

او په تاسو کې چه چا له دوی سره دوستي وکړه، نو یقینًا هغه له همدوي څخه دي.

همدغه شان هغه څوک چه کولی شي د دین اسلام په زده کولو باندي قادر شي او بیا پخپل اختیار سره د دین اسلام د زده کولو نه مخ وګرځوې دا کافر دي، اګر که په حقیقت کې دي جاهل او ناپوهه هم وي ځکه چې ددي شمیر په هغه جاهلانو او ناپوهانو کې کیږي کوم چې کولاي شي خپل جهل او ناپوهي لري کړئ ځکه خو الله پاک د مشرکانو باره کې فرمایلي دي:

﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُم مُّعْرِضُونَ﴾ [الانبياء: ٢٤]

بلکې د دوي (کافر) اکثره خلق حق نه پیژني، نو دوي مخ ګروځونکي دي

الله پاک دوي ته جاهلان او ناپوهه ویلي دي لیکن دوي پخپل اختیار خپل ځانونه جاهلان او ناپوهه ګرځولي دي.

په یو بل مقام کې الله پاک فرمایلي دي:

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُعْرِضُونَ﴾ [الأحقاف: ٣]

او کافران شوي کسان له هغه (قران) نه چې دوي پرې وېرولي شي، مخ ګرځوونکي دي

کله انسان د حق خبره واورئ او بیا دهغې نه اعراض وکړې نو د هغه جهل او ناپوهي بیا هیڅ عذر ندي، داسي ګمراهان په امت کې ډیر زیات وي ځکه چې هغوې د حق خبره واوري خو بیا د هغې نه اعراض وکړي او خپل ځان د حق د وضاحت نه ناخبره کړي.

د شرعي او کوني دلائلو نه بي پروائي د ډیرو کافرانو عادت دي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَكَأَيِّن مِّنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ﴾

[يوسف: ١٠٥]

او څومره ډېر دليلونه دي په اسمانونو او ځمکه کې، چه دوي پرې تيرېږي، په داسې حال کې چه دوي له هغو نه مخ اړوونکي وي

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿بَلۡ أَتَيۡنَٰهُم بِذِكۡرِهِمۡ فَهُمۡ عَن ذِكۡرِهِم مُّعۡرِضُونَ﴾ [المؤمنون: ٧١]

بلکې مونږ دوي ته ددوي ذکر راووړ، نو دوي له خپل ذکر نه مخ اړوونکي دي

د يو څه پوهې سره د انسانانو خپل منځې حقوق نه ساقطيږي، نو د دومره زيات شرعي اوکوني دلائلو سره به د الله پاک حق څنګه ساقط شي؟

انساني عقل چې کله د الله پاک د قدرت په نښو او دلائلو کې صحيح سوچ او فکر ونه کړئ، نو د دغه نښو او دلائلو نه هيڅ قسم فائده نشي اخستلی اګر که دغه دلائل او نښې ډېرې واضحه او ښکاره او هره ورځ په سترګو ليدل کيږي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَجَعَلۡنَا ٱلسَّمَآءَ سَقۡفٗا مَّحۡفُوظٗاۖ وَهُمۡ عَنۡ ءَايَٰتِهَا مُعۡرِضُونَ﴾ [الانبياء: ٣٢]

او مونږ اسمان محفوظ چت جوړ کړی دي او دوي (کفار) د هغه (اسمان) له نښو نه مخ ګرځوونکي دي

انسان د خپل ګمان په وجه باندې په دې غلط فهمۍ کې واقع کيږي، چه د حق د تفصيلي معلوماتو نه مخ ګرځول او هغه شاته غورځول به دی د هغه څه نه بچ کړي کوم چه ددې سره د حکم په لحاظ سره پيوسته کيږي.

حق نه د مخ اړولو لاملونه:

د حق نه قبلول او دهغې نه اعراض کول او مخ اړولو لامل او سبب خو يا تکبر او غرور وي، او يا خواهشت پرستي وي، همدا وجه ده چې کله په ده باندې يو مصيبت ، يا ازميښت وغيره راشي نو دده تکبر او غرور او خواهشات ختم شي، بيا ورته حق ډير واضحه ښکاره شي، او حق ته رجوع هم کوئ.

پنځم فصل

د ایمان تعریف: په ژبه اقرار، په اندامونو عمل او په زړه سره عقیده، دي دري واړو ته ایمان وائي ددي داسي مثال دی لکه د ماښام مونځ چې دري رکعته دی، که چیرته په دي دري رکعتونو کې یو رکعت هم کم شي نو بیا ورته د ماښام مونځ نه ویل کیږي، همدغه شان ایمان هم دري اجزاء (برخي) لري چې په ژبه اقرار، په اندامونو عمل، او په زړه سره تصدیق او عقیده لرل، که چیرته په دي دري واړو کې یو نه وي نو هغي ته شرعي ایمان نه ویل کیږي.

دایمان اجزا (برخې) او دهغې حقیقت (قول عمل، او اعتقاد)

د ایمان اجزاء (برخي) چې اقرار، عمل او عقیده دي، دایمان په دي برخو کې چې یوه برخه نه وي نو إیمان، إیمان شرعي نه پاتي کیږي، ځکه چې اسلامي شریعت په إیمان کې دا دري واړه برخي (په ژبه اقرار، په اندامونو عمل، او په زړه کې عقیده) لازمي ګرځولي دي.

د عقیدي نه دا مراد نده چې دعامو انسانانو سره مرسته او کومک کول او د هغوي سره بغض او حسد نه کول، ځکه چې دي ته دعامو خلکو زړونه میلان کوي، اګر که د الله په وجود او وحدانیت إیمان هم نلري، بلکه د عقیدي نه مراد په زړه سره عقیده او تصدیق او عمل کول دي.

په زړه سره اعتقاد او د هغي وضاحت:

په زړه سره ددي حقیقت تصدیق او یقین کول چې د عبادت او بندګئ حقدار یواځې الله پاک دي، هیڅ شریک نلري، او محمد صلی الله علیه وسلم د الله پاک بنده او پیغمبر دي، او هغه دین او شریعت چې محمد صلی الله علیه وسلم د الله پاک د خوانه د بشریت د سوکالۍ د پاره راوړي دي هغه حق دي.

په زړه سره عمل او دهغې وضاحت: دزړه عمل د الله پاک او د هغه د پیغمبر او د هغه د دین سره مینه کول، او عبادت او بندګي یواځې په اخلاص سره د الله پاک لپاره کول دي ته د زړه عمل وائي.

د ایمان په اجزاء (برخو) کې وینا یواځې دا نده چې په خبرو کې رشتنوالی، د مور او پلار سره په نرمي خبري او تعامل کول، په نورو خلکو باندي سلام اچول، او هغه چاته لاره ښودل د چانه چې لاره ورکه شوي وي، ځکه چې دا کارونه هر څوک خوښوي ترديچې کافر او ملحد انسان هم دا کارونه خوښوي، بلکه په ایمان کې هغه قول او، وینا معتبره ده کومه چې د محمد صلی الله علیه وسلم شریعت معتبره ګرځولي وې، په ایمان کې تر ټولو لویه وینا هغه د توحید او رسالت اقرار دي او د الله پاک تسبیح (پاکوالی) بیانول، او د الله پاک کبریاء (لوئي) بیانول دي.

د ایمان په اجزاء (برخو) کې عمل کول یواځې دا ندی چې دنیکۍ کارونه کول لکه د مور او پلار سره احسان کول، او د لاري نه ضرري څیز لري کول، مسکین او بیوزله ته خوراک ورکول د مظلوم مرسته او مدد کول، د میلمه احترام کول ځکه چې داکارونه هرڅوک ښه ګڼي اګر که د ایماني دولت نه محروم وي، بلکه په ایمان کې هغه عمل معتبر دي د کوم چې محمد صلی الله علیه وسلم مونږ ته بیان او وضاحت کړي دي، لکه د لمانځه، زکات، روژې، حج وغیره پابندۍ کول.

د نیکۍ هغه کارونه په کومو کې چې ټول اسماني دینونه متفق دي: لکه د عامو خلکو سره همدردي، په خبرو کې رشتیا ویل، د مور او پلار سره احسان کول، بیوزله خلکو ته خوراک ورکول، د لارې نه ضرري څیز لري کول وغیره، دا کارونه چې کله د الله پاک د رضا په خاطر په اخلاص سره وکړي شي نو په دي سره ایمان کې زیادت راځې، خو داسي نده چې ددي کارونو په نه کولو سره بنده د ایمان نه محرومیږي، او داسي هم نده چې ددي کارونو په کولو سره هر څوک د ایمان نه برخمن کیږي، بلکه دا کارونه یواځې په دي دلالت کوي، چې دا انسان پخپل اصلي فطرت باندي باقي پاتي دی، او ددي فطرت ندی خراب شوي، داسي فطرت د حق قبلولو ته ډیر نیزدي وي، لکه الله پاک فرمائلي دي:

﴿فِطۡرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِي فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيۡهَا﴾ [الروم: ٣٠]

(تاسو لازم ونيسئ) د الله هغه فطرت لره چې په هغه يې خلق پيدا كړي دي

ايمان كې زيادت، نقصان، او زوال هم راځي په طاعت او بندګۍ سره ايمان زياتيږي، او په معصيت او ګناه كولو سره ايمان كميږي، او په كفر او شرک سره ايمان زائله كيږي، او ختميږي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتۡ قُلُوبُهُمۡ وَإِذَا تُلِيَتۡ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُهُۥ زَادَتۡهُمۡ إِيمَٰنٗا وَعَلَىٰ رَبِّهِمۡ يَتَوَكَّلُونَ﴾ [الأنفال:٢]

بيشكه خبره همدا ده چې مؤمنان هغه خلق دي، چه كله الله ياد كړاي شي، نو د دوی زړونه وويريږي او كله چه دوي ته د هغه (الله) آيتونه تلاوت كړاي شي (نو) دغه (آيتونه) دوي ته ايمان ورزيات كړي او خاص پخپل رب باندې دوي توكل كوي

په يو بل مقام كې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَيَزۡدَادَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِيمَٰنٗا﴾ [المدثر :٣١]

او د هغو كسانو ايمان زيات شي چې ايمان يې راوړی دي.

همدغه شان د الله پاک ارشاد دی:

﴿هُوَ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ ٱلسَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ لِيَزۡدَادُوٓاْ إِيمَٰنٗا مَّعَ إِيمَٰنِهِمۡ﴾ [الفتح :٤]

دغه (الله) هغه ذات دي چه د مؤمنانو په زړونو كې يې سكون (اطمينان) نازل كړ، ددې لپاره چه دوي د خپل (مخكيني) ايمان سره د ايمان په لحاظ نور ورزيات شي

د كفر نه بعد د إيمان د ثبوت لپاره يو څو خبري ضروري دي:

په زړه سره اعتقاد (په زړه سره د توحيد او رسالت تصديق كول، او په زړه سره عمل (د الله پاک او د هغه د رسول سره مينه كول، همدغه شان د هر هغه څه سره مينه كول كوم چه د الله پاک او د هغه د رسول صلى الله عليه وسلم خوښ وي.

د تصديق نه بعد بيا په ژبې سره اقرار كول، او بيا په اندامونو سره عمل كول، دي ته شرعي إيمان وائي.

هغه څوک چې په زړه سره تصديق وكړي او په ژبې سره په اقرار كولو قادر وي خو په ژبه اقرار ونه كړي مؤمن نه دی.

همدغه شان هغه څوک چې په زړه سره تصديق وكړي او په ژبې سره اقرار وكړي، او په عمل كولو باندي قادر وي خوعمل ونه كړي مؤمن نه دی.

او هغه څوک چې په ژبه باندي اقرار او په اندامونو باندي عمل كول غواړي خو نشي كولاي چې اقرار او عمل وكړي دا مؤمن دي، ځكه الله پاک فرمايلي دي:

﴿لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ [البقرة:٢٨٦]

او الله هيڅ يو نفس نه مكلف كوي مګر د هغه له وَس سره سم.

يو بل مقام كې الله پاک فرمايلي دي:

﴿لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَا﴾ [الطلاق:٧]

الله هيڅ يو نفس نه مكلف كوي مګر هغومره چه ده ته يې وركړې دي

هر كله چې مسلمان د إيمان ضد (منافي) كارونو كې واقع شي نو د هغه ايمان ټول د مينځه ځئ، برابره خبره ده چې د ايمان دا منافئ كارونه د قول(وينا) سره تعلق لري، يا د عمل سره تعلق لري يا د عقيدې سره تعلق لري، ځكه چې صحيح عقيده او عمل او قول همدا دري واړه صحيح ايمان دي، ددي مثال داسي دی لكه د ماښام دري ركعته مونځ كله چې مونځ كونكی د ماښام د لمانځه په يو ركعت كې يو داسي عمل ترسره كړي چې هغه دغه ركعت لره باطل كړي نو په دي سره د دغه مونځ كونكي د ماښام ټول مونځ باطل شو اګر كه دې لمونځ كونكي د ماښام نور دوه ركعته صحيح ادا كړي وي.

دا خبره زمونږ د مخكې خبري سره - چې ايمان په نيک عملونو سره زياتيږي او په ګناهونو سره كه كبيره وي يا صغيره وي كميږي- تكراو نلري لكه څنګه چې لمونځ په يو داسي عمل سره چې د لمونځ منافي وي لمونځ باطليږي خو دا ددي منافي

نه دي چه لمونځ په نیک عمل سره لکه په لمانځه کې خشوع او عاجزۍ کول او اوږد قیام کولو سره د لمانځه اجر او ثواب زیاتیږۍ، او په ځیني ممنوع کارونو سره د لمانځه اجر او ثواب کمیږۍ خو لمونځ باطلیږۍ نه، لکه لمانځه کې بره کتل، یا لاسونه په سجده کې د سپي په څیر زمکۍ سره جوخت لګول وغیره همدغه شان د ایمان زیادت او کموالی هم دي.

د ایمان ضد او منافۍ کارونه یواځۍ هغه کارونه دي کوم چۍ په شریعت اسلامي کې بیان شوي دي، همدغه شان د لمانځه باطلونکي کارونه یواځې هغه دي کوم چۍ په شریعت اسلامي کې بیان شوي دي.

شپږم فصل

د الله پاک د أسماء او صفاتو بیان:

الله پاک ښکلي نومونه او صفتونه لري، او د الله جل جلاله په باره کې هیڅوک د هغه نه زیاته پوهه نلري، ددي د وجې نه مونږ د قران او سنت موافق هر هغه څه نفي کوو، کوم چې د هغه د شان سره مناسب نه وي او هغه خپله د خپل ځان نه نفي کړې وي، او هر هغه څه الله پاک لپاره ثابته وو کوم چې د الله پاک د شان سره لائق وي، او هغه د خپل ځان لپاره ثابت کړي وي.

مونږ هغه څه چې د الله پاک د شان سره مناسب نه وي نفي کوو، او په دي نفي کولو کې اجمال کوو، یعني هغه څه نفي کوو، کوم چې په قرآن او سنت کې د هغې نفي راغلي وي.

او هغه څه چې د الله پاک د شان سره لائق وي د الله پاک لپاره ثابته وو، او پدي کې تفصیل کوو، یعني هغه څه چې په قرآن او سنت کې د هغې تفصیل راغلي وئ، نو د هغي تفصیل کوو.

مونږ د قرآن او سنت سره سم د الله پاک د نومونو او صفتونو په ثابته ولو کې د هغې د کیفیت تعیین نه کوو، او نه د هغې د مخلوق سره تشبیه او (یو شان) والی کوو.

او هغه نیمګړتیاوي چې د الله پاک نه د هغي تفصیلي نفي راغلي وي مونږ هم د هغي تفصیلي نفي کوو، لکه الله پاک د خپل ځان نه د بچو او ښځې نفي کړېده، د الله پاک ارشاد دی:

﴿أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُۥ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُن لَّهُۥ صَٰحِبَةٌ﴾ [الأنعام:١٠١]

د هغه لپاره به اولاد څرنګه وي، حال دا چه د هغه لپاره هیڅ ښځه نشته.

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ﴾ [الإخلاص:٣]

نه يې (څوك) زيږولی دي او نه دي (له چا) زيږول شوی دي.

همدغه شان الله پاک د خپل ځان نه د بخل صفت نفي کړي دي او رد يې کړي دي په يهوديانو باندي، ځکه چې هغوي الله پاک ته د بخل نسبت کړی وو.

د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَقَالَتِ ٱلۡيَهُودُ يَدُ ٱللَّهِ مَغۡلُولَةٌۚ غُلَّتۡ أَيۡدِيهِمۡ وَلُعِنُواْ بِمَا قَالُواْۘ بَلۡ يَدَاهُ مَبۡسُوطَتَانِ﴾ [المائدة:٦٤]

وويل يهوديانو: د الله لاس تړل شوي دي، د دوي لاسونه دې وتړل شي او د دې وينا په سبب دې په دوی لعنت وشي

په قرآن او سنت کې چې څه ثابت وي مونږ همغه شان په هغي باندي ايمان لرو، لکه قرآن او سنت کې د الله پاک أسماء او صفات راغلي دي، نو مونږ په هغې باندي ايمان لرو او هغه د الله پاک لپاره حقيقتا ثابتوو، او ددي نه زيات تجاوز نکوو، ځکه چې الله پاک هيڅ مثل نلري، د الله پاک ارشاد دی:

﴿لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾ [الشورى:١١]

د هغه په مثل هيڅ شی نشته او هم دغه (الله) ښه اوريدونکی، ښه ليدونکي دي

مونږ لره جائز ندي چې د الله پاک صفات په مخلوق باندي قياس کړو، ځکه چې په قياس کې فرع او اصل ضروري وي، او الله پاک يواځې تنها دي، هيڅ مثل، فرع، او اصل نلري بلکه الله پاک يواځې تنها بې نيازه او بې حاجته ذات دي، نه د چا نه پيدا دي، او نه تري څوک پيدا دي، او نه هيڅوک د هغه سره همسيال شته.

انساني عقل د فکر او سوچ يوه زريعه ده چې الله پاک دهغې خالق دي، انسان په خپل فکر او سوچ سره چې څه ويني، يا اوري د هغې اندازه لګوئ.

د مثال په توګه انساني عقل د الله پاک د وجود باره کې خبر واوري، حالانکه

دي عقل انساني د الله پاک ذات ليدلی ندی نو د هغئ قياس کوئ په نيزدي هغه څه باندي چه ده ليدلي وي، هر انسان عقل د الله پاک باره کئ ددي خبر تصور کوئ د هغه څه سره سم چئ ده ليدلي وي ددينه مخکئ، او د هغئ سره يي مثال ورکړئ، حالانکه د الله پاک هيڅ مثل او همسيال نشته په هيڅ عقل انساني کئ، نو ځکه مونږ د الله پاک په نومونو او صفتونو باندي ايمان لرو، او په دي بهانه باندي د هغئ تعطيل (انکار نه کوو) چئ ګويا ددي سره د الله پاک لپاره ناکاره مثال لازميږئ، کوم مثال چئ د انسان په ذهن کئ راځئ، ددي مثال د نفي کولو لپاره مونږ د الله پاک نومونه او صفتونه نه نفي کوو، چي د قياس باطل په نفي کئ واقع شو، او د صحيح خبر په تکذيب کئ، بلکه مونږ د الله پاک نه دغه ناکاره مثالونه نفي کوو، کوم چئ د عقل انساني د تصور په نتيجه کئ ذهن ته راغلي دي، خو د هغه لپاره ټول هغه نومونه او صفتونه ثابته وو، کوم چي هغه د خپل ځان لپاره ثابت کړي دي، او خپل ځانونه وحي إلهي ته تسليمه وو ځکه د الله پاک ارشاد دي:

﴿يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِۦ عِلۡمٗا﴾ [طه:١١٠]

دغه (الله) پوهيږي په هر هغه څه چي ددوي په وړاندې دي او په هر هغه څه چي د دوي وروسته دي او دوي د هغه د علم إحاطه نشي کولی

په يو بل مقام کئ الله پاک فرمايلي دي:

﴿لَّا تُدۡرِكُهُ ٱلۡأَبۡصَٰرُ وَهُوَ يُدۡرِكُ ٱلۡأَبۡصَٰرَۖ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلۡخَبِيرُ﴾ [الأنعام:١٠٣]

سترګي د هغه إدراك نشي کولی او هغه د سترګو إدراك کولی شي او هغه ډير باريکبين، ښه خبردار دي.

الله پاک بره د عرش د پاسه دي څنګه چئ د هغه د شان سره لائق وي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿هُوَ ٱلۡأَوَّلُ وَٱلۡأٓخِرُ وَٱلظَّٰهِرُ وَٱلۡبَاطِنُۖ وَهُوَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٌ ۝٣ هُوَ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۚ يَعۡلَمُ مَا يَلِجُ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَمَا يَخۡرُجُ مِنۡهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا يَعۡرُجُ فِيهَاۖ وَهُوَ مَعَكُمۡ أَيۡنَ مَا كُنتُمۡۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ﴾ [الحديد :٣-٤]

همدغه (الله) اول دي (هيڅ شي له هغه نه مخکې نه وو) او آخر دي (له ده نه بعد هيڅ شی نشته) او لوړ دي (په هر شي بره دي) او باطن دي (له ده په وړاندې هيڅ شی پټ ندي) او هغه په هر شي باندې ښه پوه دي

دي هغه ذات دي چې أسمانونه او ځمکه يې په شپږو ورځو کې پيدا کړيدي، بيا دي په عرش باندې برقراره شو، دي عالم دي په هر شي چې په ځمکه کې ننوځي او په هر هغه شي چې له دې نه راوځي او په هر هغه شي چې له أسمانه راکوزيږي او په هر هغه شي چې په ده کې پورته خيژي او دغه (الله د خپل شان سره لايق) له تاسو سره دي، هر چيرې چې تاسو يئ او الله هغو کارونو لره چې تاسو يې کوئ، ښه ليدونکی دي

پدي آيتونو کئ الله پاک د خپل ځان باره کې په عرش باندي استوا (بره والی) ثابت کړی دی چئ د ذات په نسبت سره د عرش د بره دی او د علم په نسبت سره په هر ځاې کئ دی، او د بندګانو سره يي د معيت خبر ورکړی چئ د علم او ليدلو او اوريدلو په نسبت سره د هغوي سره دي. لکه څنګه چئ الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَهُوَ مَعَكُمۡ أَيۡنَ مَا كُنتُمۡ﴾ [آل عمران: ٨٥]

او دغه (الله د خپل شان سره لايق) له تاسو سره دي، هر چيرې چې تاسو يئ

پدي لحاظ سره الله پاک د خپلو اولياؤ سره وي د هغوي تاييد، مرسته، او کومک کوئ، لکه څنګه چئ الله پاک موسی او هارون عليهم السلام ته فرمايلي وو

﴿قَالَ لَا تَخَافَآ إِنَّنِي مَعَكُمَآ أَسۡمَعُ وَأَرَىٰ﴾ [طه: ٤٦]

(الله) ووېل: تاسو مه ويرېږئ، بيشکه زه له تاسو سره يم، زه اورم او زه وينم

الله پاک مشيئت او کامله اراده لري، چئ هر شي ته د هغه مشيئت او اراده شامله ده، هغه څه کيږئ کوم چئ الله پاک وغواړئ، او هغه څه چئ الله پاک يي ونه غواړي نه کيږئ.

مونږ هم د الله پاک لپاره مشيئت او اراده ثابته وو، لکه څنګه چئ الله پاک پخپله د خپل ځان لپاره ثابته کړيده، او په همدي حد توقف (ودريږو) او په دي

کړې بې ځایه بحثونه نه کوو، لکه څنګه چې عقل پرست خلک په دې باره کې بې ځایه بحثونه کوې او د ډېرو ناشوني کارونو او تناقضاتو ښکار شي، نو مونږ د الله پاک په صفتونو داسې ایمان لرو، لکه څنګه چې هغه جل جلاله فرمایلي دي:

﴿قَالَ كَذَٰلِكَ ٱللَّهُ يَفۡعَلُ مَا يَشَآءُ﴾ [آل عمران: ٤٠]

هغه وویل: همداسې الله کوي څه چې وغواړي

په یو بل مقام کې الله پاک فرمایلي دي:

﴿وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَفۡعَلُ مَا يُرِيدُ﴾ [البقرة: ٢٥٣]

او لیکن الله کوي هغه څه چې اراده یې وکړي.

او الله پاک فرمایلي دي:

﴿ذُو ٱلۡعَرۡشِ ٱلۡمَجِيدُ ١٥ فَعَّالٞ لِّمَا يُرِيدُ﴾ [البروج: ١٥-١٦]

د عرش مالك دی، لوی شان (او عزت) والا دی ډېر کوونکی دی هغه څه لره چې دی یې اراده وکړي.

مونږ د الله پاک لپاره هغه نومونه او صفتونه ثابتوو، کوم چې په شرعي نصوصو (قرآن او سنت) سره ثابت وي، او د خپل ځانه په هغې کې بحثونه نه کوو، او مونږ د الله پاک نه هغه څه هم نفي کوو چې انساني عقل هغه عیب ګڼي اګر که په شرعي نصوصو کې نه وې راغلي لکه خفګان، ژړا، ولږه وغیره، دا ټول مونږ د الله پاک نه نفې کوو اګر که په شرعي نصوصو کې ددې یادونه نده شوې.

❁❁❁

اوم (۷) فصل

قران کريم د الله پاک کلام دي، الله پاک ددي په حروفو او آيتونو، اوسورتونو سره حقيقتا تکلم (خبري) کړي دي.

دي باره کې مونږ دا نه وايو، چې دا د يوې بلې معنى عبارت او د هغې نه حکايت دي، بلکه مونږ وايو چې کلام د الله پاک صفت ازلي (هميشه) دي کله چې وغواړې کلام کوئ د الله پاک ارشاددى:

﴿وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكۡلِيمٗا﴾ [النساء : ١٦٤]

او الله له موسٰى سره خبرې کړي دي، واضحې خبرې

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ رَبُّهُۥ﴾ [الاعراف : ١٤٣]

او کله چې موسٰى زمونږ ټاکلي وخت ته راغي او خپل رب يې ورسره خبرې وکړې

د الله پاک کلام همدغه د هغه وينادە د الله پاک ارشاد دى:

﴿وَٱللَّهُ يَقُولُ ٱلۡحَقَّ﴾ [الأحزاب: ٤]

او الله حق وايي.

د الله پاک کلام همغه دي کوم چې په سينو د قاريانو کې محفوظ وي، دالله پاک ارشاد دي:

﴿بَلۡ هُوَ ءَايَٰتُۢ بَيِّنَٰتٞ فِي صُدُورِ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡعِلۡمَ﴾ [العنكبوت: ٤٩]

بلکې دغه (قرآن) ښکاره ايتونه دي د هغو خلقو په سينو کې چې هغوي ته علم ورکړی شوی دی او زمونږ له آيتونو نه انکار نکوي مګر ظالمان

د الله پاک کلام همغه دي کوم چې په غوږونو اوریدل کیږي، دالله پاک ارشاد دی:

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَـٰمَ ٱللَّهِ﴾ [التوبة: ٦]

او که په مشرکانو کې یو تن له تا نه امان (پناه) وغواړي، نو هغه ته امان ورکړه تر هغه پورې چې هغه د الله کلام واوري

سره ددینه چې د الله پاک د کلام مبلغ او رسونکي نبي کریم صلی الله علیه وسلم وو، خو په دې سره دا د الله پاک د کلام نه بهر کیږئ نه بلکه کلام د الله پاک دي او رسونکي د هغې د الله رسول صلی الله علیه وسلم دي.

د الله پاک کلام همغه دي کوم چې د قرآن په کرښو کې لیکل شویدي، دالله پاک ارشاد دي:

﴿وَكِتَـٰبٍ مَّسْطُورٍ ۝٢ فِى رَقٍّ مَّنشُورٍ﴾ [الطور: ٢-٣]

او په کتاب لیکل شوي په پرانستل شوې پاڼه کې

د الله پاک کلام قرآن کریم الله پاک د خپل ځان سره په لوح محفوظ کې ساتلی دي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَّجِيدٌ ۝٢١ فِى لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ﴾ [البروج: ٢١-٢٢]

بلکې دغه د لوي قدر والا قران دي، په لوح محفوظ کې دي

یو بل مقام کې الله پاک فرمایلي دي:

﴿وَإِنَّهُۥ فِىٓ أُمِّ ٱلْكِتَـٰبِ لَدَيْنَا لَعَلِىٌّ﴾ [الزخرف: ٤]

او بیشکه دا په أم الکتب (لوح محفوظ) کې زمونږ په نزد خامخا ډیر اوچت، ډیر حکمت والا دي.

قرآن په پاڼو کې د کتاب په شکل کې لیکلو سره د الله د کلام نه نه وځئ ځکه چې دغه پاڼې او سايي مخلوق دي خو دا لیکل شوي قرآن د الله پاک کلام دی، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَـٰبًا فِى قِرْطَاسٍ﴾ [الأنعام: ٧]

او که چیرې مونږه په تا باندې په کاغذ کې (لیکلی) کتاب نازل کړ.

پدي آيت کريمه کې الله پاک دوه شيان ذکر کړي دي، يو کتاب چې د الله پاک کلام دي، او بل هغه پاڼې چې دا قرآن په کې ليکل شويدي، هغه پاڼې مخلوق دي.

الله پاک پخپل فرمان إلهي سره ثابته کړې چې قرآن د هغه کلام دي مخلوق ندي، اګر چې قرآن په کومو قلمونو او رنګونو ليکل شوي هغه قلمونه او رنګونه مخلوق دي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿ وَلَوْ أَنَّمَا فِي ٱلْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَٰمٌ وَٱلْبَحْرُ يَمُدُّهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَٰتُ ٱللَّهِ ﴾ [لقمان: ٢٧]

او که په رښتيا سره هره هغه ونه چې په ځمکه کې ده ، قلمونه شي، په داسې حال کې چې (سياهي شي) دغه (محيط) بحر، (بيا) د ده مدد نور اوه (٧) بحرونه وکړي (نو) د الله کلمات به خلاص نشي.

يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿قُل لَّوْ كَانَ ٱلْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَٰتِ رَبِّى لَنَفِدَ ٱلْبَحْرُ قَبْلَ أَن تَنفَدَ كَلِمَٰتُ رَبِّى وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِۦ مَدَدًا﴾ [الكهف: ١٠٩]

ته (دوي ته) ووايه: که سمندر زما د رب د کلماتو لپاره سياهي وي، (نو) سمندر به خامخا خلاص شي، مخکې له دې چې زما د رب کلمات تمام شي، اګر که مونږ د دغه (سمندر) په مثل مدد هم راوړو.

نو د الله پاک ټول کلمات که په قلمونو ليکل شوي وي او که نه وي ټول دالله کلام دي او مخلوق نه دی.

او هرڅوک چې دا عقيده ولري چې د الله پاک کلام مخلوق دي کافر کيږئ، ځکه چې د الله پاک کلام د هغه صفت دي، او الله پاک د خپل کلام او مخلوق په مينځ کې فرق بيان کړيدي. د الله پاک ارشاد دی:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ يُغْشِى ٱلَّيْلَ ٱلنَّهَارَ يَطْلُبُهُۥ حَثِيثًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتٍۭ بِأَمْرِهِۦٓ ۗ أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴾ [الأعراف: ٥٤]

بيشکه ستاسو رب هغه الله دي چې اسمانونه او ځمکه يې په شپږو ورځو

کې پیدا کړيدي، بیا د عرش له پاسه برقراره شو، هغه په شپې سره ورځ پټوي، په دې حال کې چې دا (شپه) هغې (ورځ) لره په تلوار سره طلب کوي او (پیدا کړې يې ده) لمرسترګه، او سپوږمۍ او ستوري، چې د هغه په حکم سره مسخر کړی شوي دي، اګاه شئ! خاص هغه لره دي پیدا کول او حکم کول، ډېر برکت والا دي الله چې رب العلمین دي

په دې آیت کریمه کې الله پاک د خپل مخلوق په مینځ کې چې اسمانونه دي، ځمکه ده، نمر او سپوږمې او ستوري دي، او د خپل أمر په مینځ کې چې د هغه کلام دي هغه کلام چې دا مخلوق يې وربانديي پيدا کړيدي فرق بیان کړيدي:

﴿مُسَخَّرَٰتِۭ بِأَمۡرِهِۦٓۗ﴾

چې د هغه په حکم سره مسخر کړی شوي دي.

الله پاک د لوستونکو اوازونه پیدا کړيدي هغه داسې چې د لوستونکي لپاره الله پاک شونډې، ژبه، مرۍ، او په هغې کې هواء، او په خوله کې لاړې او د ژبې حرکت وغیره پیدا کړي، او ددې خبرې سره هیڅ منافات او ټکراو نلري چې لوستونکی چې د قران تلاوت کوئ او کوم چې اوریدلی کیږئ دا د الله تعالی کلام دي، لکه څنګه چې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَقَدۡ كَانَ فَرِيقٞ مِّنۡهُمۡ يَسۡمَعُونَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ﴾ [البقرة: ٧٥]

او یقیناً په دوی کې یوه ډله وه چې د الله کلام به يې اورېده

د لوستونکي د تلاوت په مهال چې کوم قرآن اوریدلی کیږئ دا د الله پاک کلام دي مخلوق نه دی، اګر که د قارئ اواز مخلوق دي، لکه ددي وضاحت علماو داسې کړيدي، چې د قارئ اواز د هغه اواز دي مخلوق دي، او د باري سبحانه وتعالی کلام د باري سبحانه وتعالی کلام دي مخلوق ندی.

❁❁❁

اتم فصل

شرعي حقيقت په نقل (قرآن او سنت) او عقل انساني سره معلومیږئ، یواځې نقل (قرآن او سنت) بیعقله ته فائده نه ورکوي، همدغه شان یواځې عقل هغه چاته فائده نه ورکوئ څوک چې د نقل (قرآن او سنت) نه محرومه وي.

د شرعي حقیقت معلومولو لپاره نقل (قرآن او سنت) اوعقل انساني دواړه ضروري دي او دي دواړو کې د یو په کمي سره د شرعي حقیقت په معلومولو کې نقصان او کمی راځي.

او که چیرته په ظاهر کې د نقل او عقل په مینځ کې تعارض او ټکراو راغی نو اعتبار به نقل ته ورکولي شي ځکه چې نقل د خالق پروردګار چې د کمال ښتن دي دهغه علم دي، او عقل د انسان چې کمزورى مخلوق دي د هغه علم دى.

عقل انساني د سترګو او نقل إلهي د رڼا مثال لري، نو د تورو شپو په توره تیاره کې انسان ته د هغه سترګې هیڅ فائده نشي ورکولی، همدغه شان انسان ته د هغه عقل د نقل إلهي نه بغیر هیڅ فائده نه ورکوئ.

نو څومره چې رڼا زیاته وي سترګې انسان ته ډیره فائده ورکوئ همدغه شان چې څومره د انسان سره د وحئ الهي رڼا وي همغومره ورته دهغه عقل د وحي إلهي په رڼا کې فائده ورکوئ

او چې کله د انسان سره د هغه عقل او وحي إلهي کامله شي نو دهغه هدایت او بصیرت کامل شي، لکه څنګه چې د انسان لیدل د ورځې په غرمه کې کامل او پوره وي. د الله پاک ارشاد دى:

﴿أَوَمَن كَانَ مَيۡتٗا فَأَحۡيَيۡنَٰهُ وَجَعَلۡنَا لَهُۥ نُورٗا يَمۡشِي بِهِۦ فِي ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِي ٱلظُّلُمَٰتِ﴾ [الأنعام: ١٢٢]

ايا هغه څوك چې مړ وو، بيا مونږ هغه راژوندى كړ او مونږ د هغه لپاره رڼا پيدا كړه چې په هغې سره هغه په خلقو كې ګرځي راګرځي؛ د هغه كس په شان دي چې د هغه حال (داسې وي چې هغه) په تيارو كې دي

انسان يخپل عقل انساني سره په دنيا كې داسې فائدې او ګټې حاصلوي لكه څنګه چې د دنياوي كارونو په إدراک سره الوتونكي مرغان او ګرځيدونكي حيوانات وغيره هم دغه فائدې حاصلوي، هغه داسې چې مرغان، حيوانات وغيره د ځر لپاره چې يو څه وخوري په يو خاص وخت كې وځي، خپل مينځ كې يو بل سره پيژني، د تګ او راتګ لاره ورته معلومه وي، مرغان خپلې جالې يخپله جوړوي، او حيوانات په پڼ غالي كې راجمع كيږي او خپل دښمنان ليوان وغيره هم پيژني وغيره، همدغه شان انسان هم خپل دنياوي مصالح پيژني يخپل عقل انساني سره خو انسان يواځې په خپل عقل انساني سره په بشپړه توګه د خپل رب معرفت ته لار نشي موندلې، مګر د وحې إلهي په مټ كولاي شي چې د خپل رب معرفت حاصل كړي او هغه ته ځان ورسوي، ځكه چې انسان د وحې إلهي نه پرته په تورو تيارو كې دي، د الله پاک ارشاد دى:

﴿ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ يُخۡرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَوۡلِيَآؤُهُمُ ٱلطَّٰغُوتُ يُخۡرِجُونَهُم مِّنَ ٱلنُّورِ إِلَى ٱلظُّلُمَٰتِ﴾ [البقرة: ٢٥٧]

او الله د هغو كسانو دوست دي چې ايمان يې راوړيدي، هغه دوي لره له تيارو نه رڼا ته راوباسي، او هغه كسان چې كفر يې كړيدي؛ د هغوي دوستان شيطانان دي، دغه (شيطانان) دوي لره د رڼا نه تيارو ته وباسي،

الله پاک فرمايلي: ﴿يُخۡرِجُونَهُم﴾ راوباسي دوي لره د تيارو نه ځكه چې دوي د وحې إلهي نه بغير په تيارو كې دي.

څنګه چې رڼا يوه ده اګر كه د هغې انواع مختلف دي، چې يوه نوعه يې اور دي، او بله نوعه يې عام نور، او روښنايي ده همدغه شان وحې إلهي هم يوه ده اګر چې د هغې نوعې مختلفې دي چې يوه نوعه يې د الله كتاب دي او بله نوعه يې د نبي كريم صلى الله عليه سنت دي.

د الله پاک ارشاد دی:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ﴾ [النساء: ٥٩]

ای هغو کسانو چې ایمان يې راوړی دي! د الله خبره منئ او د رسول خبره منئ

هغه څوک چې دعوه کوئ او دا وائي چې زه يواځې د عقل په مټ د خپل رب معرفت ته رسيدلی شم، دي د هغه چا په شان دي چې دعوه کوئ او دا وائي چې زه د شپې په توره تياره کې د خپلو سترګو په مټ د رڼا نه پرته کولي شم چې خپل مقصد ته ورسيږم، نو په حقيقت کې دا دواړه د يو ښکاره حقيقت نه انکار کوې، لومړی بې دينه دي، او دويم د دنيا نه بې برخی دی.

الله پاک خپلې وحي اسماني ته د رڼا نوم ايښی دي ځکه چې پدې سره خلک هدايت او سمې لارې ته رسيږي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿فَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِهِۦ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَٱتَّبَعُواْ ٱلنُّورَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ مَعَهُۥٓ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ﴾ [الأعراف: ١٥٧]

نو هغه کسان چې په ده يې ايمان راوړ او ده ادب يې وکړ او د ده مدد يې وکړ او د هغې رڼا پيروي يې وکړه چې له ده سره نازله کړېشويده، همدغه کسان کامياب دي

د وحي الهي په مټ باندې پيغمبران او د هغوي اتباع په هدايت او سمه لار روان وي.

نو مونږ د الله پاک ټول حکمونو ته غاړه ږدو، او دهغې تصديق کوو، که مونږ ته د هغې علت او وجه معلومه شي نو يقين ورباندې کوو، او که د حکم شرعي علت او حکمت مونږ ته معلوم نشي، نو مونږ د هغې تصديق کوو، او ورته تسلميږو ځکه چې هر يو عقل د هر شي إدراک (معلومول) نشي کولی نو د هغه شيانو إدراک به څنګه وکړي د کوم نه چې ټول عقلونه عاجز وي؟

او هغه څوک چې دعوه کوئ او دا وائي: چې زه په هغه حکم شرعي باندې ايمان او يقين نلرم کوم چې زما د عقل په زور معلوم نشي، په حقيقت کې دا

شخص خپل عقل انساني په وحي إلهي باندي محکي کوئ، خو هر هغه څه چې عقل انساني ورته نه رسيږي په دي دلالت نه کوئ چې دغه ښيز نشته بلکه هغه ښيز موجود وي خو دده د عقل د کمزورئ د وجې نه هغه نشي معلومولی، ځکه چې د عقل يو اخري حد وي چې د هغې نه اخوا هيڅ کار نشي کولی، لکه څنګه چې د سترګو د ليدلو يو خپل محدود طاقت وي چې دهغې نه اخوا هيڅ نشي ليدلی، همدغه شان د غوږونو د اوريدلو خپل محدود طاقت وي چې د هغې نه اخوا هيڅ نشي اوريدلی، سره د دينه چې د دينه اخوا ډير نور مخلوقات وجود لري، د ميږي لپاره اواز شته خو د انسان غوږونه دا طاقت نلري چې د هغې اواز واوري وغيره، همدغه شان ددي مخلوقاتو په خالي ګاه کې دننه ډير ستوري وغيره وجود لري خو د انسان سترګې دا طاقت نلري چې هغه وويني.

نهم فصل

شريعت او قانون سازي يواځې د الله پاک حق دي هغه د خپل علم او حکمت سره سم ځيني کارونه حلال او ځيني نور بيا حرام ګرځوي، شريعت إلهي د دين او دنيا دواړو د سمون او اصلاح ذريعه ده، د الله پاک اوامر او نواهي مکلف انسانانو ته په هر ځاي او هره زمانه کې متوجه وي، او د هغه نه پرته هيڅوک د هغه حکمونه نشي لري کولی.

د دين او دنيا په اړوند چې الله پاک هرقسم قانون سازي او حکم جاري کړي وي مونږ په هغې کې هيڅ قسم بدلون نشو کولی، ځکه هغه ټول د الله حکمونه دي برابره خبره ده چې د دين اړوند وي يا د دنيا.

د الله پاک ديني حکمونه: لکه لمونځ، روژه، حج، د الله پاک ذکر، او د مسجدونو جوړول وغيره.

دالله پاک دنياوي حکمونه لکه د بيع (خرخلاو)مسائل د نکاح او طلاقو، او د ميراث وغيره مسائل.

او هرڅوک چې د الله پاک په حکمونو کې تفريق او جداوالي راولي، په داسي طريقه چې ديني حکمونه د الله لپاره او د دنيا اړوند حکمونه د غير الله لپاره ګرځوي کافر کيږي، ځکه چې شريعت او قانون سازي يواځې د الله پاک حق دی، او چې دا حق څوک غير الله ته ورکوي داسي مثال لري لکه چې سجده غير الله ته کوئ، د الله پاک ارشاد دی:

﴿إِنِ ٱلۡحُكۡمُ إِلَّا لِلَّهِۚ أَمَرَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُ﴾ [يوسف : ٤٠]

حکم يواځې الله ته خاص دی، هغه حکم کړيدي چې تاسو يواځې د هغه عبادت کوئ،

او د همدي په وجه بني اسرائيل کافران شوي وو، د الله پاک ارشاد دي:

﴿ ٱتَّخَذُوٓاْ أَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَٰنَهُمۡ أَرۡبَابٗا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلۡمَسِيحَ ٱبۡنَ مَرۡيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُوٓاْ إِلَٰهٗا وَٰحِدٗاۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۚ سُبۡحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ﴾ [التوبة : ٣١]

دوي خپل عالمان او خپل عابدان له الله نه غير خدايان نيولي دي او د مريمې زوی مسيح (يې هم)، حال داچې دوی ته حکم نه وو شوی مګر ددې چې دوي دې د يو حق معبود عبادت کوي چې نشته هيڅ حق معبود مګر همدي دي، هغه پاك دي له هغه څه نه چې دوي يې (ورسره) شريكوي

الله پاک دوي ددي کار په وجه مشرکان وبلل.

الله پاک خپل کتاب نازل کړيدي او هغه شريعت او قانون سازۍ خپله کړيده، ځکه چۍ الله پاک په ټولو حالاتو ښه عالم دي هغه حالات چۍ مخکې تير شويدي او هغه حالات چۍ روستو به راځې او هغه حالات چۍ موجود دي ټول د الله په علم کۍ راګير دي.

دهغه د علم نه يو شي په دي وجه چۍ مخکې تير شويدي نشي غايب کيدلي، همدغه شان د الله پاک د علم نه يوشي په دي وجه چۍ روستو به وجود ته راځې هم نشي غائب کيدلی.

او في الحال د يو کار په کيدلو سره د الله پاک په علم کۍ زيادت نه راځې ځکه چې الله پاک ته د تيرې شوي زماني او د حال زماني او د راتلونکي زماني حالات يو شان روښانه دي او د هغه په علم کۍ راګير دي.

او څوک چۍ دا ګمان کوۍ او وايي: چۍ د الله پاک حکم په هغه زمانه کۍ چۍ نازل شوی وو، مناسب وو، او اوس پدي زمانه کې چۍ خلک کوم قوانين جوړوي ددي زماني سره مناسب دي اګر که د الله پاک د قانون په خلاف کۍ هم وي داسي ګمان او فکر کول کفر دي، ځکه چۍ داسي ګمان کونکي پدي عقيده وي چۍ د انسان ادراک د علم حاضر او غائب په نسبت سره بدليږۍ رابدليږۍ، نو د هغي حکم هم ددي سره بدليږۍ او بيا دا ګمان کوۍ چۍ د الله

پاک علم هم همداسي شان لري، نو انسان خپل علم حاضر د الله پاک په علم غائب چې مخکي زمانه کې د وحي د نزول په وخت وو په هغي مخکي کړې او دا بیشکه کفر او شرک دي، ځکه چې د الله پاک په حاضر او غائب ټولو باندي يو شان کامل او پوره علم لري، د الله پاک ارشاد دی:

﴿عَلِمِ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ﴾ [المؤمنون: ٩٢]

چې په غيبو او ښكاره و عالم دي، نو ډېر اوچت (پاك) دي هغه له هغو څيزونو نه چې دوي يې ورسره شريكوي

د الله پاک علم په پټو او ښکاره څیزونو باندي يو شان برابر وي.

د الله پاک ارشاد دی:

﴿قُلِ ٱللَّهُمَّ فَاطِرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ عَٰلِمَ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ أَنتَ تَحۡكُمُ بَيۡنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُواْ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَ﴾ [الزمر: ٤٦]

ته ووايه: ای الله د اسمانونو او ځمكي پيدا كوونكيه، د غيبو او د ښكاره وو عالـمه، ته به د خپلو بنده ګانو په مينځ كې فيصله كوې، په هغو خبرو كې چې دوي به په هغو كې اختلاف كاوه

الله پاک د خپلو ټولو بندګانو په مینځ کې چې حاضر دي او که غائب دي فیصله کوې.

ځوک چې ديني او دنياوي حکمونو مينځ کې فرق کوې او وايي: چې شرعي او ديني قوانين د الله پاک حق دي او دنياوي قوانين جوړول د انسانانو حق دي، لکه څنګه چې د ليبرالي مفکوري والا دا نظريه او عقيده لري دا کفر دي ځکه چې دوي په حقيقت کې په دوه بيلا بيلو قانون سازانو باندي ايمان لري يو قانون ساز الله پاک چې شرعي او ديني قوانين جوړوي او بل قانون ساز انسان چې دنياوي قوانين جوړوي، او داسي عقيده لرل کفر دی، د الله پاک ارشاد دی:

﴿أَفَتُؤۡمِنُونَ بِبَعۡضِ ٱلۡكِتَٰبِ وَتَكۡفُرُونَ﴾ [البقرة: ٨٥]

ايا نو د كتاب په ځيني (حكمونو) ايمان راوړئ او په ځينو يې كافر كيږئ؟

او څوک چې د کتاب د يوې برخې نه منکر شو په حقيقت کې د ټول کتاب نه منکر شو.

الله پاک چې په خپل نبي صلى الله عليه وسلم باندې کوم کتاب او رحمت نازل کړيدي په هغې سره الله پاک د خلکو په مينځ کې د فيصلې کولو حکم کړيدې، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَأَنِ ٱحۡكُم بَيۡنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَلَا تَتَّبِعۡ أَهۡوَآءَهُمۡ وَٱحۡذَرۡهُمۡ أَن يَفۡتِنُوكَ عَنۢ بَعۡضِ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ إِلَيۡكَ﴾ [المائدة: ٤٩]

او دا چې ته ددوی په مينځ کې فيصله کوه په هغه څه سره چې الله نازل کړيدي او ته ددوي د خواهشاتو پيروي مه کوه او ته له دوي نه محتاط اوسه (هسې نه) چې دوي تا له ځينو (هغه حکمونو) نه واړوي، چې تا ته الله نازل کړي دي.

مراد د حکم نه دلته فيصله کول دي د خپل منځي اختلاف په وخت کې، او مراد د فتنې نه دلته د الله پاک د حکم خلاف کول دي.

په کومو مسائلو کې چې وحي إلهي تفصيل او وضاحت نه وي کړي په هغې کې پوهه مجتهدين کولی شي چې د هغې تفصيل او وضاحت وکړي خو پدې شرط چې د هغوي تفصيل او اجتهاد د الله پاک د ثابت حکم په خلاف کې رانشي.

او هيڅکله به د خلکو حکم او فيصله په إلهي حکم او فيصله باندې نشي مخکې کيدلی، ځکه که چيرته د ولسونو او قومونو فيصله او حکم مخکې وي په إلهي فيصله باندې نو ټول پيغمبران به په حق نه بلکه باطل باندې وی، ځکه چې پيغمبران د داسې ولسونو او قومونو په مينځ کې راغلي دي چې هغوي ټول يا أکثر په باطل باندې راجمع شوی وو.

د الله پاک حکم ته د تسلميدو په خاطر ځيني سلفو علماوو ځيني فرعي مسائل د عقيدې په کتابونو کې ليکلي دي، ځکه چې د هغې نه ځينې ګمراه ډلې انکار کوئ، حالانکه دغه مسائل په شرعي صحيح دلائلو سره ثابت دي، لکه په موزو باندې مسح کول، يا د سفر په دوران په لمانځه کې قصر کول همدغه

شان جهاد د إمام په تابعداري کئ کول. که إمام نیک وي او که فاجر وغیره، دغه ډول مسائل د وخت په تیریدو سره د خواهشت پرستو د خواهشاتو په بنیاد راتازه کیږئ، لکه د ښځو د حجاب او پردي مسئله شوه، مونږ إیمان لرو چئ د ښځو حجاب او پرده عادت نه بلکه عبادت دي، همدغه شان د ښځو او سړو د یو بل سره ګډون حرام دي، همدغه شان د مسلمانانو په خلاف د کفارو سره دوستانه کول حرام دي، مونږ إیمان لرو چئ د لور برخه په میراث کئ د ځوي د برخي د نیمايي برابره ده، د ښځي دیت د سړي د دیت د نیمايي برابر دي، ځکه چئ د مړي دیت د هغه قیمت ندي چئ ترڅو د سړي او د ښځي دیت یو شان شي، بلکه په یوه ښځه باندي ډیر سړي په قصاص کي قتل کیږي چئ کله هغوي دا ښځه قصدا قتل کړي.

دیت د مړي قیمت ندي، بلکه د مړي د خپلوانو د زړه یو دسماله ده، مونږ په دي هم إیمان لرو چئ د واده شوي زنا کار حکم په إسلام کئ په کاڼو باندي د هغه رجم کول دي، او دا د الله پاک په حدودو کئ یو مهم حد دي.

لسم فصل

د ټولو مخلوقاتو د پيدائش نه مخکي الله پاک د هرشي د تقدير اندازه کړېده ، او هر يو مخلوق يي د هغه د تقدير سره سم پيدا کړېدى د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُۥ تَقْدِيرًا﴾ [الفرقان: ٢]

نو هغه يې په اندازه کړېدى، اندازه کول.

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَٰهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر: ٤٩]

بشکه مونږ هر شي لره، مونږ هغه په (ازلي) اندازې سره پيدا کړيدى همدغه

شان د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَكَانَ أَمْرُ ٱللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا﴾ [الأحزاب: ٣٨]

او دي د الله أمر، قطعي ټاکل شوې فيصله

الله پاک د هر قسم تقدير که د خير وي او که د شر اندازه کړې ده، صحيح مسلم کې د عمر رضي الله عنه روايت دي چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم ارشاد دى: چې ته إيمان راوړې د خير او شر په تقدير باندي.

د الله پاک علم د تقدير لپاره لازم دى ځکه چې د مخلوقاتو د تقدير اندازه يواځې هغه ذات کولی شي، چې پدي ټولو مخلوقاتو علم ولري، او ددي مخلوقاتو تفصيلي علم او د هغي ابتداء او انتهاء وغيره يواځې د الله پاک په علم کې راګير دي.

د الله پاک ارشاد دى:

﴿لِتَعْلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًۢا﴾ [الطلاق: ١٢]

ددې لپاره چې تاسو پوه شئ چه يقيناً الله په هر شي باندې ښه قادر دی او دا چه يقيناً الله د علم په لحاظ هر شی راګير کړيدي

په يو بل مقام کې د الله پاک ارشاد دي:

﴿أَلَا يَعۡلَمُ مَنۡ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلۡخَبِيرُ﴾ [الملك: ١٤]

ايا هغه ذات به نه پوهيږي چې يې (هر څه) پيدا کړيدي (ولې نه!) او هم دي ډير باريکبين، ښه خبردار دي

ځوک چې د الله پاک د تقدير نه منکر شو، په حقيقت کې دي د الله پاک د علم نه منکر دي، او ځوک چې د الله پاک د علم نه منکر شو په حقيقت کې هغه د الله پاک د تقدير نه منکر دي، ځکه چې د الله پاک علم او د هغه تقدير د يو بل سره لازم او ملزوم دي.

د ټولو مخلوقاتو تقدير د الله پاک سره په کتاب کې ليکل شويدي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿مَّا فَرَّطۡنَا فِي ٱلۡكِتَٰبِ مِن شَيۡءٖ﴾ [الأنعام: ٣٨]

مونږ په کتاب کې هيڅ شی ندي پريښی.

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَكُلَّ شَيۡءٍ أَحۡصَيۡنَٰهُ فِيٓ إِمَامٖ مُّبِينٖ﴾ [يس: ١٢]

او هر شی، مونږ هغه په ښکاره أصل (لوح محفوظ) کې درج کړيدي.

د الله پاک مخلوقات په دوه قسمه دي:

- هغه تابع او بيواکه مخلوق، چې اختيار نلري، لکه ستوري نمر سپوږمي وغيره.

- بل قسم واکداره مخلوق چې مشيئت او إراده لري، لکه انسانان، پيريان، فرشتي، دوي الله پاک بي اختياره ندي روان کړي چې هيڅ اختيار او واک نلري ترڅو چې ګناه تري هم بي اختياره کيږئ او بيا ورته الله پاک ددې ګناه په بدله کې

سزا ورکوئ بلکه دوي ته الله پاک اختيار ورکړی دي، او دوي ټول کارونه پخپل اختيار سره کوي، خو دوي پخپل اختيار کئ خپلواکه ندي، چئ د الله پاک سره شريکان شي په مشيئت او إراده کئ، بلکه ددوي مشيئت او إراده د الله پاک د مشيئت او ارادې تابع ده، د الله پاک ارشاد دی:

﴿إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾ لِمَن شَاءَ مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ [التكوير: ٢٧-٢٩]

نه دي دا (قران) مګر د عالمونو لپاره نصيحت (او پند) د هغه چا لپاره چې په تاسو کې غواړي چې دي نيغ برابر شي او تاسو د (د سمې لارې) إراده نشئ کولی مګر دا چې الله رب العلمين يې إراده وکړي

الله پاک د بندګانو او د هغوي د افعالو (کارونو) خالق دي د الله پاک ارشاد دي:

﴿قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾ [الصافات: ٩٥-٩٦]

ده وويل: ايا تاسو د هغه څه عبادت کوئ چې تاسو يې (پخپله) تراشئ حال دا چې الله تاسو او هغه عملونه چې تاسو يې کوئ، پيدا کړيدي

الله پاک أسباب پيدا کړي او په هغي کئ يې اثر اچولی او هغه يې اسباب ګرځولي دي، همدغه شان په دي اسبابو باندي يې څه نور کارونه ګرځولي چئ هغي ته مسببات وائي يعني ددي اسبابو په وجه باندي ترسره شوي کارونه دا ټول د الله پاک د پراخه علم تقاضا ده، ددي لپاره چئ په ډير حکمت سره ددي مخلوقاتو د چلولو لپاره يو نظام او لاره برابره کړئ.

عقل انساني لپاره جائز نه دي چئ پدي بهانه چئ د تقدير إلهي حکمتونه ورته نه معلوميږي د تقدير إلهي نه انکار وکړئ.

څکه چئ ډير داسي حکمتونه شته چئ عقل انساني د هغي د ادراک نه عاجزه دي، او د هغي وجه دا ده چئ عقل انساني د يو لوښي مثال لري، او دغه حکمتونه د بحر مثال لري نو که په يو لوښي باندي بحر راواوړي نو لوښي به د خپل ځان سره په چپو کئ څکه چئ هيڅکله دا بحر په دغه لوښي کئ پوره نه رازئ.

او ځيني حکمتونه داسي هم شته چې په هغې کې اوږده سوچونه کول عقل انساني حيرانوي، ددي مثال د ورځې په غرمه کې د نمر سترګې ته کتل دي، نو څوک چې د ورځې په غرمه کې د نمر سترګې ته ګوري نو هيڅکله به د هغې حقيقت معلوم نه کړې بلکه دده سترګي به خوږي او شمکوري شي.

يولسم فصل

مرګ حق دي لکه څنګه چې د الله پاک فرمان دي:

﴿كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾ [الرحمن: ٢٦-٢٧]

هر هغه څوك چې په دې (ځمكې) باندې دي؛ فاني كيدونكي دي، او باقي به پاتې شي ستا د رب مخ (ذات) چې د جلال او د عزت خاوند دي.

د قرآن او سنت په رڼا کې د مرګ نه وروستو حالاتو باندې لکه په قبر کې سؤال او جواب، او د قبر نعمتونه، او عذابونه وغيره باندې إيمان راوړل لازم دي.

د مرګ نه بعد بيرته دوباره ژوندون باندې إيمان لرل واجب دي: د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ﴾ [يس: ٥١]

او په شپيلۍ کې به پوکې وکړې شي، نو ناڅاپه به دوی له قبرونو نه د خپل رب په طرف منډې وهي

او پدې کې شک کونکي کافر دي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُم مَّا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِن نَّظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنِينَ﴾ [الجاثية: ٣١-٣٢]

او پاتې شو هغه كسان چې كافران شويدي (نو دوي ته به وويل شي) : ايا نو تاسو ته زما آيتونه نه لوستل كيدل، بيا تاسو تكبر وكړ او تاسو مجرمان خلق وئ او كله چې به (تاسو ته) وويل شو چې بيشكه د الله وعده حقه ده او قيامت (چې دي) په ده كې هيڅ شك نشته، تاسو به ويل: مونږ نه پوهيږو قيامت څه شی دي؟ مونږ خو بس يو ګمان كوو، ګمان كول او مونږ له سره يقين كوونكي نه يو

د آخرت د ورځې نه منکر هم کافر دي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿بَلۡ كَذَّبُواْ بِٱلسَّاعَةِۖ وَأَعۡتَدۡنَا لِمَن كَذَّبَ بِٱلسَّاعَةِ سَعِيرًا﴾ [الفرقان: ١١]

بلکې دوي د قيامت تکذيب وکړ او مونږ د هغه چا لپاره چې د قيامت تکذيب کوي؛ لمبې وهونکی اور تيار کړيدي

د قيامت د ورځې په حساب باندي إيمان لرل واجب دي.

د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَنَضَعُ ٱلۡمَوَٰزِينَ ٱلۡقِسۡطَ لِيَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ فَلَا تُظۡلَمُ نَفۡسٞ شَيۡـٔٗاۖ وَإِن كَانَ مِثۡقَالَ حَبَّةٖ مِّنۡ خَرۡدَلٍ أَتَيۡنَا بِهَاۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ﴾ [الأنبياء: ٤٧]

او د قيامت په ورځ به مونږ ډېر د انصاف تلې کيږدو، نو په هيڅ نفس باندې به هيڅ شی ظلم ونه کړې شي او که دا (عمل) د اوري د داني په وزن وي مونږ به هغه راوړو او هم مونږ حساب کوونکي بس يو

د آخرت په ورځې په سزا او جزا په جنت او دوزخ باندي إيمان لرل واجب دي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿فَأَمَّا ٱلَّذِينَ شَقُواْ فَفِي ٱلنَّارِ لَهُمۡ فِيهَا زَفِيرٞ وَشَهِيقٌ﴾ [هود: ١٠٦]

نو هر چې هغه کسان دي چې بدبخته شويدي نو (د جهنم) په اورکې به ددوي لپاره په هغه کې (د خره په شان) سختې اوچتې رمباړې او ټيټې نرمې رمباړې وي

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَأَمَّا ٱلَّذِينَ سُعِدُواْ فَفِي ٱلۡجَنَّةِ﴾ [هود: ١٠٨]

او پاتې شو هغه کسان چې نيکبخته شوي دي، نو په جنت کې به وي

کافران به په دوزخ کې وي او مؤمنان به په جنت کې وي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿فَأَمَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فَأُعَذِّبُهُمۡ عَذَابٗا شَدِيدٗا فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِ وَمَا لَهُم مِّن نَّٰصِرِينَ ٥٦ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَيُوَفِّيهِمۡ أُجُورَهُمۡۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ﴾ [آل عمران: ٥٦-٥٧]

پس هر چې هغه کسان دي چا چې کفر کړيدي، نو هغوی ته به زه په دنيا او آخرت کې ډېر سخت عذاب ورکوم او ددوی لپاره به هيڅوك مدد کوونکي نه وي پاتي شو هغه کسان چا چې إيمان راوړيدي او نيك عملونه يې کړيدي، نو هغوي ته به (الله) د هغوی أجر پوره ورکړي او الله له ظالمانو سره مينه نه کوي

د قرآن او سنت نه چې د آخرت باره کې کوم کارونه ثابت شوي وي په هغي إيمان لرل واجب دي، لکه پل د صراط، تله د ميزان د نبي کريم صلى الله حوض، او د نيک او بد عملونو عملنامې وغيره په دې ټولو باندي إيمان لرل واجب دي.

دولسم فصل

د مسلمانانو په جماعت کې اوسيدل واجب دي، او د إمام پرته د مسلمانانو د جماعت تصور نشي کيدلی.

د الله پاک د إطاعت په رڼاکې د مسلمانانو د إمام پيروي کول لازم دي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنكُمۡ﴾ [النساء:٥٩]

ای هغو کسانو چې إيمان يې راوړيدي! د الله خبره منئ او د رسول خبره منئ او د خپلو د أمر د خاوندانو، يعني د مسلمانانو نه (ولاة الأمر).

کافر هيڅکله د مسلمانانو إمام نشي جوړيدلی او نه د کافر سره بيعت صحيح کيږئ، او نه په مسلمانانو باندي د هغه پيروي واجب ده، مګر په هغه أمورو کې به يې خبره مني چې په هغي کې د عامو خلکو د دنيا زندګي ډاډمنه کيږي.

او که چيري حکمران (بادشاه) عالم نوي نو پکار ده چې د دين پوهه (عالم) حکمران مقررشي، چې ترڅو د دين او دنيا دواړو چاري سمي په مخ رواني شي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَإِذَا جَآءَهُمۡ أَمۡرٞ مِّنَ ٱلۡأَمۡنِ أَوِ ٱلۡخَوۡفِ أَذَاعُواْ بِهِۦۖ وَلَوۡ رَدُّوهُ إِلَى ٱلرَّسُولِ وَإِلَىٰٓ أُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنۡهُمۡ لَعَلِمَهُ ٱلَّذِينَ يَسۡتَنۢبِطُونَهُۥ مِنۡهُمۡ﴾ [النساء: ٨٣]

او کله چې دوي ته د أمن، يا ويرې څه خبره راشي، دوي هغه خوره (نشر) کړي او که چيرې دوی هغه رسول ته او خپلو د کار خاوندانو (حاکمانو) ته رسولې وَی، (نو) خامخا په دوي کې به هغو کسانو دا (خبره) معلومه کړې وَی، څوك چې ددې استنباط او راوېستنه کوي

استنباط د أحکامو او احوالو نشي کولی مګر عالم.

د اسلامي حکمران (بادشاه) په خلاف خروج او بغاوت کول او د هغه سره د هغه په حکم کې جګړه کول رواه ندي، او دهغه په ظلم او جفا باندي به ترهغه وخت پوري صبر کولی شي چې ترڅو یې د ښکاره او واضح کفر ارتکاب نوي کړی، لکه څنګه چې په صحیحینو کې د أم سلمه رضي الله عنها نه روایت دي، چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«إِنَّهُ يُسْتَعْمَلُ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ، فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ فَمَنْ كَرِهَ فَقَدْ بَرِئَ، وَمَنْ أَنْكَرَ فَقَدْ سَلِمَ، وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، أَلَا نُقَاتِلُهُمْ؟ قَالَ: «لَا، مَا صَلَّوْا»

په تاسو باندي به داسي حکمرانان مقرر شي چې معروف (نیک کارونه) او منکر د شریعت خلاف کارونه به کوئ، چا چې دغه منکر کارونه ناخوښ وګڼل ،او ددغي نه یې انکار وکړ نو د ګناه نه بچ شو، لیکن څوک چې په دغه منکراتو باندي راضي شو او د هغي تابع شو نو ګناه ګار شو، صحابه کرامو عرض وکړ چې أي د الله رسوله مونږ د دغسي حکمرانانو سره قتال وکړو؟ نبي کریم صلی الله وفرمایل: نه ! قتال ورسره مکوئ ترڅو چې دوي مونځونه کوئ.

د خیر خواهي په بنیاد به دوي ته نصحیت کولي شي ترڅو شر د مینځه لاړ شي او یا کم شي، صحیح مسلم کې د تمیم داري رضي الله عنه نه روایت دي چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«الدِّينُ النَّصِيحَةُ» قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: «لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ»

دین د خیر خواهۍ نوم دي، مونږ وویل: د چا لپاره؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: د الله پاک لپاره، او د هغه د کتاب لپاره، او د هغه د رسول لپاره، او د اسلامي حکمرانانو لپاره، او د عامو مسلمانانو لپاره.

د حکمرانانو پټ رازونه ښکاره کول او دهغوي رسوا کول، او عامو خلکو ته د هغوي عیبونه بیانول جواز نلري، بلکه دي باره کې هغوي ته یواځې نصیحت کول پکار دي.

خو کله چې حکمران یو داسې کار مشروع او جائز کړي چې په دین اسلام کې هغه منکر وي، نو که چیرته هغه ته یواځې نصحیت فائده ورکوله او پدې سره هغه د دغه منکر نه توبه ویستله، نو یواځې به ورته نصیحت وکړی شي، او که نصیحت فائده نه ورکوله بلکه هغه په خپل منکر باندې ولاړ وو، نو بیا واجب ده چې د هغه دا منکر عامو خلکو ته بیان کړیشي، ځکه چې دا د هغوي لپاره نصیحت او خیر خواهي ده ددې لپاره چې دین او دیني أحکام بدل نشي، او دا د همدې حدیث غوښتنه ده:

«لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ»

د الله پاک لپاره، او د هغه د کتاب لپاره، او د هغه د رسول لپاره،او د اسلامي حکمرانانو لپاره، او دعامو مسلمانانو لپاره.

او دا نصیحت او خیر خواهي ددوي حق دي او د بل هر چا د حق نه مخکې دي.

عالم به د عامو خلکو او د هغوي د دنیاوي مصالحو(ګټو) نه مخ نه اړوي او نه به د زهد په بهانه د هغوي نه جدا کیږئ، ځکه د عالم غوره زهد هغه دي چې د هغه د خپل ځان په باره کې وي، او د عامو خلکو په باره کې د عالم زهد د ستاینې وړ ندي، بلکه په عالم باندې د یو مظلوم مرسته او مدد کول واجب دي، اګرکه د هغه مظلوم حق د یو درهم برابر وي، او د فقیر او مسکین لپاره به د خوراک بندوبست کوي اګر که د یوې کجورې په اندازه وي، ځکه چې عالم د یو والي (مشر) حیثیت لري او د خلکو دنیاوي مصالحو ته پاملرنه د هغوي د دیني اصلاح لپاره دروازه ده، ځکه خو به نبي کریم صلی الله علیه و سلم د خپل ځان باره کې د دنیا د خزانو پرواه نه کوله خو دکمزورو خلکو لکه بریره وغیره دوي سره به یې د لږو دینارو د حاصلولو لپاره مرسته او مدد کولو او په دې باره کې به یې خلکو ته ترغیب هم ورکولو.

دریارلسم فصل

د الله په لاره کې جهاد کول به د قیامت پورې جاري او روان وي، او ترڅو پورې چې قرآن حکیم په مخ د ځمکې موجود وي ترهغه پورې به د جهاد حکم منسوخ نشي، لکه څنګه چې په صحیح مسلم کې د جابر رضي الله عنه روایت دی:

«لا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»

زما په اُمت کې به یوه ډله همیشه په حق او د حق لپاره جنګیږي او ترقیامت پورې به غالبه وي.

په داسي جهاد کې چې په هغي کې مسلمانان د خپل دین ابرو او عزت نه دفاع کوي د إمام إجازت ورکول او د جهاد لپاره نیت کول شرط ندی، بلکه په دوي واجب ده چې د خپل طاقت برابر د خپل دین عزت نه دفاع وکړي، لکه څنګه چې په حدیث کې راغلي دي:

«مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ أَهْلِهِ، أَوْ دُونَ دَمِهِ، أَوْ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ»

څوک چې د خپل مال په دفاع کې مړ شي شهید دي، او څوک چې د خپل أهل او بچو په دفاع کې مړ شو شهید دي، څوک چې د خپل ځان په دفاع کې مړ شو شهید دي، څوک چې د خپل دین په دفاع کې مړ شو شهید دي.

دا حدیث په صحیح بخاري او صحیح مسلم کې مختصر ذکر شویدي.

د انسان په نفس، ابرو او عزت ، باندي حمله کونکي په ضد جهاد کول واجب دي، برابره خبره ده: چې دا حمله کونکی کافر او مشرک وي، او که مسلمان وي، لکه څنګه چې په نسائي کې د قابوس د پلار مخارق نه روایت دی:

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: الرَّجُلُ يَأْتِينِي فَيُرِيدُ مَالِي، قَالَ: «ذَكِّرْهُ بِاللَّهِ» قَالَ: فَإِنْ لَمْ يَذَّكَّرْ؟ قَالَ: «فَاسْتَعِنْ عَلَيْهِ مَنْ حَوْلَكَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ» قَالَ: فَإِنْ لَمْ يَكُنْ حَوْلِي أَحَدٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ؟ قَالَ: «فَاسْتَعِنْ عَلَيْهِ بِالسُّلْطَانِ» قَالَ: فَإِنْ نَأَىالسُّلْطَانُ عَنِّي؟ قَالَ: «قَاتِلْ دُونَ مَالِكَ حَتَّى تَكُونَ مِنْ شُهَدَاءِ الْآخِرَةِ، أَوْ تَمْنَعَ مَالَكَ»

يو كس د نبي كريم صلى الله عليه وسلم په خدمت کې حاضر شو او عرض يې وکړو چې اي د الله رسوله که يو کس راشي او زمانه زما مال اخلي نو په دغه وخت کې زه بايد څه وکړم؟

نبي كريم صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل: د الله نه ورته ويره ورکړه. هغه کس وويل: که هغه زما نصيحت قبول نه کړئ؟ نبي كريم صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل: چې د هغه مسلمانانو نه مرسته وغواړه کوم چې ستا خواته وي. هغه کس وويل که مسلمانان زما خواته نه وي؟ نبي كريم صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل: د بادشاه نه مرسته او مدد وغواړه. هغه کس ورته وويل: که بادشاه زما دمرستي نه انکار وکړي، نبي كريم صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل: چې د خپل مال د حفاظت لپاره ورسره وجنګيږه چې د خپل مال ساتنه وکړئ او که مړ شوي نو په آخرت کې به د شهيدانو په ډولګي کې شمير شي.

او هغه جهاد چې په هغي کې (طلب) د الله د دين اوچتوالى مقصد وي په هغي کې دا نيت کول چې د الله پاک دين غالبه شي، واجب دي، لکه څنګه چې په صحيح بخاري، او صحيح مسلم کې د أبو موسى الاشعرى رضي الله عنه روايت دي، چې يو بانډچي راغي او نبي كريم صلى الله عليه وسلم ته يې وويل:

«يَا رَسُولَ اللهِ، الرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَغْنَمِ، وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُذْكَرَ، وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُرَى مَكَانُهُ، فَمَنْ فِي سَبِيلِ اللهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ أَعْلَى، فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ»

اى د الله پيغمبره يو کس د غنيمت دپاره جنګيږي، بل ددي لپاره جنګيږي، چې صفتونه يې وشي، او بل ددي لپاره جنګيږي چې مرتبه يې وچته شي، په دوي کې کوم يو د الله د لاري مجاهد دى؟

نبي كريم صلى الله عليه وسلم وفرمايل: څوک چې د الله د دين د سر لوړئ په خاطر جنګېږي هغه د الله د لاري مجاهد دی.

او په دي ډول جهاد کې د إمام اطاعت او تابعداري هم واجب ده، لکه څنګه چې په صحيح بخاري او صحيح مسلم کې د أبو هريره رضي الله عنه نه روايت دي، چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:

«مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ، وَمَنْ أَطَاعَ أَمِيرِي فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ عَصَى أَمِيرِي فَقَدْ عَصَانِي»

چاچې زما اطاعت وکړ، نو هغه د الله پاک اطاعت وکړ، او چا چې زما نافرماني وکړه، هغه د الله پاک نافرماني وکړه، او چاچې زما د مقرر شوي أمير تابعداري وکړه هغه زما تابعداري وکړه، او چاچې زما د أمير نافرماني وکړه هغه زما نافرماني وکړه.

څوارلسم فصل

په ټولو خلکو کې د پیغمبرانو نه بعد غوره خلک د محمد صلی الله علیه وسلم ملګري دي، د دوي فضیلت په وحي إلهي سره ثابت دي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلۡكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيۡنَهُمۡۖ تَرَىٰهُمۡ رُكَّعٗا سُجَّدٗا يَبۡتَغُونَ فَضۡلٗا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضۡوَٰنٗاۖ﴾ [الفتح: ٢٩]

محمد د الله رسول دی او هغه کسان چې له ده سره دي، په کافرانو باندې ډیر سخت دي، پخپل مینځ کې ډیر مهرباني کوونکي دي.، ته به دوی وینې چې رکوع کوونکي، سجده کوونکي دي، له الله نه فضل او رضامندي غواړي

او څنګه چې پیغمبران **پخپل** مینځ کې د جدا جدا فضیلتونو خاوندان دي، همدغه شان صحابه کرام هم پخپل مینځ کې د جدا جدا فضیلتونو خاوندان دي، او په پیغمبرانو کې د کمي درجي والا پیغمبر د ټولو صحابه کرامو نه غوره دي. همدغه شان په صحابه کرامو کې د کمي درجي والا صحابي د ټولو تابعینو نه غوره دی.

غوره صحابه کرام هغه دي چې د اسلام دین قبلولو ته ورمخکي شویدي او په نبي کریم صلی الله علیه وسلم باندې په داسي وخت کې ایمان راوړی دي چې د ضعف او کمزورۍ وخت وو، دوي د هغه چانه غوره دي چې په نبي کریم صلی الله علیه وسلم باندې ایمان راوړو، خو داسي وخت وو، چې اسلام غالبه وو، لکه هغه څوک چې د مکې د فتحي نه يې مخکي ایمان راوړی دي غوره دي د هغه چانه چې د مکې د فتحې نه يې وروسته ایمان راوړی دی.

د الله پاک ارشاد دی:

﴿لَا يَسۡتَوِي مِنكُم مَّنۡ أَنفَقَ مِن قَبۡلِ ٱلۡفَتۡحِ وَقَٰتَلَۚ أُوْلَٰٓئِكَ أَعۡظَمُ دَرَجَةٗ مِّنَ ٱلَّذِينَ أَنفَقُواْ مِنۢ بَعۡدُ وَقَٰتَلُواْۚ﴾ [الحديد: ١٠]

او تاسو ته څه مانع (او عذر) دی چې د الله په لاره کې خپل مال) نه لګوئ، حال دا چې د اسمانونو او ځمکې میراث خاص د الله لپاره دي په تاسو کې هغه څوك ندي برابر چا چې (د الله په لاره کې) له فتحې نه مخکې انفاق کړي دي او جنګ يې د الله په لیاره کې کړیدی

د نبي کريم صلى الله عليه وسلم د ملګرتوب فضيلت خو ټولو صحابه کرامو ته حاصل دي، لکه څنګه چې د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَكُلًّا وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ [الحديد: ١٠]

او (په دوي کې) له هر يو سره الله د ښيګڼې (جنت) وعده کړیده او الله په هغو کارونو چې تاسو يې کوئ، ښه خبردار دي

يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٍ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ﴾ [التوبة: ١٠٠]

او له مهاجرينو او انصارو نه هغه وړاندېني اولني (ايمان لرونکي) او هغه کسان چې په نيکۍ سره يې د دوی پیروي کړې ده، الله له دوي نه راضي شويدي او دوي له هغه نه راضي شويدي

په هغه صحابه کرامو کې چې د اسلام دين منلو ته ورمخکې شوي وو، په هغوئ کې غوره بيا (عشره مبشره) لس هغه صحابه کرام دي چې هغوي ته په يو مجلس کې د جنت زيرى ورکړى شوى وو،

او په دي عشره مبشره کې غوره بيا خلفاء راشدين دي، بيا هغه صحابه غوره دي، کوم چې د بدر په غزا کې شريک شوي وو، بيا هغه صحابه کرام غوره دى کوم چې د أحد په غزا کې شريک شوي وو، بيا هغه صحابه کرام غوره دي، کومو چې د نبي کريم صلى الله عليه وسلم سره د ونې لاندې په شهادت بيعتونه کړي وو، د الله پاک ارشاد دي:

﴿لَّقَدْ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنِ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ ٱلشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِى قُلُوبِهِمْ فَأَنزَلَ ٱلسَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَٰبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا﴾ [الفتح: ١٨]

يقينا يقينا الله له مومنانو نه راضي شو كله چې دوي له تا سره د ونې لاندې بيعت كاوه، پس ده ته هغه څه معلوم وو چې د دوی په زړونو كې وو، بيا هغه په دوي اطمينان (سكون، رحمت) نازل كړ او دوی ته يې په عوض كې نژدې بري وركړ

په صحيح بخاري کې د جابر رضي الله عنه نه روايت دي چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم هغه صحابه کرامو ته وفرمايل: کومو چې د نبي كريم صلى الله عليه وسلم سره ددغي ونې لاندې په شهادت بيعت كولو: تاسو په زمكه کې غوره انسانان يئ، او ددوي شمير يو زرو څلور سوه تنو ته رسيدلو.

صحابه كرامو دين درسول الله نه زده كړی او مونږ ته يي په ډيرو تكليفونو رانقل كړيدي.

نو څوک چې صحابه كرامو ته بد رد وائي، په حقيقت کې د دين بيخ كندي كوئ، او د نبي كريم صلى الله عليه وسلم په سنتو کې شک ته لاره هواره وي.

حقيقت دادي چې صحابه كرام د الله د رسول نه وروستو أمانت دار جماعت دي، په صحيح مسلم کې د الله د رسول حديث دي فرمائي:

«أَصْحَابِي أَمَنَةٌ لأُمَّتِي، فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ»

زما صحابه زما د امت د پاره د فتنو نه د أمن سبب دي كله چې دوي لاړ (مړه) شي نو بيا به زما په أمت باندې هغه فتني وغيره راشي د كومو چې ورسره وعده شويده.

صحابه كرام د خطا او ګناه نه معصوم ندي خو د هغوي خطاګاني هغوي ته د بد رد ويلو لپاره ذريعه جوړه ول هم جواز نلري، او هغه اختلافات چې د صحابه كرامو په مينځ کې واقع شويدي، په هغې کې د بحث كولو نه ډډه كول پكار ده، مګر كه د هغې سره كوم فقهي حكم او پوهه متعلقه وي نو د هغوي د عزت او احترام سره په هغې کې بحث كول مشروع دي، او په هغه اختلافاتو کې چې د صحابه كرامو په مينځ کې واقع شويدي په هغې کې صحابه كرام معذور ګڼل پكار دي، ځكه چې اګر كه د صحابه كرامو په مينځ کې اختلافات واقع شوي

دي، خو بيا هم صحابه کرامو د نور أمت په نسبت سره غوره خلک دي او الله پاک ورته فضيلت ورکړيدي ځکه چې د الله د رسول سره يي صحبت او ملګرتيا کړيده.

او هغه اختلافات چې د صحابه کرامو په مينځ کې واقع شويدي هغه ټول اجتهادي اختلافات دي، نو اګر که په هغي کې ځيني صحابه خطا شوي وي، بيا هم ورته د اجتهاد (کوشش) أجر او ثواب ملاويږي.

ځکه چې دوي د الله د رسول سره ډير ښه ملګرتوب کړيدي او د نبي کريم صلى الله عليه وسلم سره يي هيڅ قسم اختلاف ندي کړی، ځکه خو په نور ټول أمت باندي صحابه کرام غوره او د فضيلت خاوندان دي.

د صحابه کرامو په مينځ کې اختلافات يوه داسي دروازه ده چې کله څوک هغه په يو صحابي را کلاو کړې نو په نورو صحابه و هم راکلاويږې، ددي وجې نه تابعينو او تبع تابعينو به په دې مسائلو کې د بحث کولو نه ډډه کوله، د عمر بن عبد العزيز نه د عثمان، او علي رضي الله عنهم په مينځ کې د جنګ، او د جنګ جمل، او د صفين جنګ متعلق پوښتنه وشوه؟ هغه په جواب کې وويل: دغه داسي ويني دي چې زما لاسونه د هغي نه الله پاک محفوظ ساتلي دي، نو نه غواړم چې خپله ژبه په کې ککړه کړم.

د صحابه کرامو پخپل مينځي اختلافاتو کې بحث ځکه ندي پکار چې ددي باره کې د هيچا نه د قيامت په ورځ تپوس نه کيږي بلکه د هغوي د فضيلت او حقوقو باره کې به تپوس کيږي.

پنځلسم فصل

د کفر نه غیر په ګناه کبیره باندي مسلمانان نه کافر کوو او نه يي د ملت نه خارجه وو.

الله پاک ته کنځل کول کفر دي او دا په جرم کې د شرک نه لوې جرم دي، ځکه چې مشرک د الله پاک سره شرک کوي خو د کاڼو او جماداتو درجي ته يي نه راښکته کوئ، بلکه مشرک خو کاڼي د الله پاک درجي ته ورپورته کوې، او هر چي الله پاک ته کنځل کونکي دي هغه خو الله پاک د کاڼي او جماداتو نه هم ښکته کوئ، ځکه خو الله پاک ته کنځل کول ډير لوي کفر دي.

او په کفر کي زيادت او نقصان هم راځي، لکه څنګه الله پاک فرمايلي دي:

﴿ تَٱللَّهِ إِن كُنَّا لَفِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٍ ۝٩٧ إِذۡ نُسَوِّيكُم بِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴾ [الشعراء: ٩٧-٩٨]

قسم په الله، يقيناً مونږه خامخا په ښکاره ګمراهۍ کي وو کله چي مونږ تاسو له رب العلمين سره برابرولئ

په يو بل مقام کي الله پاک فرمايلي دي:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بَعۡدَ إِيمَٰنِهِمۡ ثُمَّ ٱزۡدَادُواْ كُفۡرٗا لَّن تُقۡبَلَ تَوۡبَتُهُمۡ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلضَّآلُّونَ ﴾ [آل عمران: ٩٠]

بيشکه هغه کسان چي له خپل إيمان راوړو نه بعد کافر شول، بيا په کفر کي (تر ځنکدنه) مخ په وړاندي لاړل، (نو) د هغوی توبه به له سره نه قبليږي او همدغه کسان ګمراهان دي

ليکن د کفر زيادت او کمي دوزخيان د دوزخ نه نشي راويستلی، خو د کفر سره سم به يي عذاب ډيريږي او يا کميږي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ زِدۡنَٰهُمۡ عَذَابٗا فَوۡقَ ٱلۡعَذَابِ بِمَا كَانُواْ يُفۡسِدُونَ ﴾ [النحل: ٨٨]

هغه کسان چې کفر يې کړيدي او د الله له لارې نه يې بندول کړيدي، مونږ به هغوي ته عذاب د عذاب له پاسه ورزيات کړو، په سبب د هغه چې دوي به فساد کاوه

مونږ د هيچا لپاره د جنت او جهنم فيصله نه کوو مګر هغه څوک چې د هغې فيصله په قرآن او سنت سره شوي وې، خو دومره وايو چې هر څوک د إيمان او توحيد په حالت کې مړ شو جنت ته به ځي او چې څوک د کفر او شرک په حالت کي مړ شو دوزخ ته به ځي.

شپاړلسم فصل

د ازادۍ حقیقت هغه دادی: چې بنده د بل هرچا د غلامۍ نه آزاد شي، او یواځې د الله پاک عبادت او بندګي وکړي، او د آزادي داسې مفهوم چې د الله پاک د أوامرو او نواهي نه اعراض کول دا نفس پرستي او خواهش پرستي ده، د الله پاک ارشاد دی:

﴿أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَٰهَهُۥ هَوَىٰهُ وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِۦ وَقَلْبِهِۦ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِۦ غِشَٰوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِنۢ بَعْدِ ٱللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ [الجاثية: ٢٣]

ایا نو تا هغه کس لیدلي دي چې خپل معبود یې خپل خواهش ګرځولي دي او الله هغه په علم باندې ګمراه کړ او د هغه په غوږونو او د هغه په زړه یې مهر ولګاوه، او د هغه په سترګو یې پرده واچوله، نو ده ته به له الله نه بعد څوک هدایت وکړي، ایا نو تاسو پند نه اخلئ!

هغه څوک چې د انسان لپاره دا رواه کوئ چې هر څه وایې، او هر کله یې وائې، او هر څه چې زړه یې وغواړي ودې کړي دا خو په حقیقت کې د خپل خواهش او د شیطان بندګي ده.

ځکه چې انسان د بندګې په صفت پیدا شویدې چې د خپل رب عبادت او بندګي نکوئ نو ضرور به د خپل خواهش او شیطان بنده جوړیږي.

که چیرته په د نیا کې یو انسان وي نو په هغه باندې به الله پاک شرعي احکام نه وي فرض کړي چې په قتل کې قصاص شو، د تهمت حد شو، د سترګو حفاظت شو، د میراث احکام شو، همدغه شان به په هغه باندې یې زنا، سود خوري، وغیره نه وي حرام کړي بلکه دا شرعي احکام یې ددې لپاره مقرر کړیدي چې ددې انسان سره دده د جنس نه نور انسانان شته او چې څومره انسانان زیاتیږي همغه ومره د ژوند د درستګې لپاره شرعي احکام مشروع شویدي، همدغه شان که چرته په

فلکي نظام کې يواځې سپوږمي وي، نو په هغي باندي به الله پاک دا خاص ګردش نه وي مقرر کړي خو چې کله په فلکي نظام کې نور ستوري وغيره دي نو د فلکي نظام د درستګئ لپاره د سپوږمي داسي ګردش مقرر شويدي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿يُغۡشِي ٱلَّيۡلَ ٱلنَّهَارَ يَطۡلُبُهُۥ حَثِيثٗا وَٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتِۭ بِأَمۡرِهِۦٓۗ أَلَا لَهُ ٱلۡخَلۡقُ وَٱلۡأَمۡرُۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ﴾ [الأعراف: ٥٤]

هغه په شپې سره ورځ پټوي، په دې حال کې چې دا (شپه) هغې (ورځ) لره په تلوار سره طلب کوي او (پيدا کړې يې ده) لمر ستركه، او سپوږمۍ او ستوري، چې د هغه په حكم سره مسخر كړى شويدي، اګاه شئ! خاص هغه لره دي پيدا كول او حكم كول، ډېر بركت والا دي الله چې رب العلمين دى

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي

﴿لَا ٱلشَّمۡسُ يَنۢبَغِي لَهَآ أَن تُدۡرِكَ ٱلۡقَمَرَ وَلَا ٱلَّيۡلُ سَابِقُ ٱلنَّهَارِۚ وَكُلّٞ فِي فَلَكٖ يَسۡبَحُونَ﴾ [يس: ٤٠]

لمر لره ممكن نه دي چې سپوږمۍ رالاندې كړي او نه شپه په ورځ ړومبی كيدونكي ده او هر يو په (خپل) مدار كې لامبو وهي

د دين او دنيا د سمون په خاطر د اسلام د مبين دين احکام مقرر شوي دي، او هرڅوک چې د اسلامي شرعي احکامو نه سر غړونه کوئ نو د سزا مستحق ګرځي.

دين اسلام قبلول ضروري او واجب دي او دين اسلام بيرته پريښودل کفر او ارتداد دي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَمَن يَرۡتَدِدۡ مِنكُمۡ عَن دِينِهِۦ فَيَمُتۡ وَهُوَ كَافِرٞ فَأُوْلَٰٓئِكَ حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡ فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ﴾ [البقرة: ٢١٧]

او په تاسو كې چې څوك له خپل دين نه وګرځيده، بيا په داسې حال كې مړ شو چې كافر و، نو دغه كسان (چې دي) ددوي عملونه په دنيا او آخرت (دواړو) كې ضايع شويدي او دغه كسان د اور ملګري دي، دوي به په هغه كې تل ترتله (هميشه) وي

او په صحيح بخاري کې د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دي، چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:

«مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ»

چاچې دين اسلام بدل کړ قتل يې کړې.

د الله پاک عبادت او بندګي د ټولو مخلوقاتو د پيدائش هدف او مقصد دي، او څوک چې ددي نه سرغړونه کوئ ګويا که هغه په دي حقيقت (چې د مخلوقاتو د پيدائش مقصد د الله پاک بندګي کول دي) يقين او إيمان نه لري مؤمن نه بلل کيږي.

په دنيايي نظام کې د يو ملک د قانون او نظام نه سرغړونه رواه نه بولي، او د الله پاک د عبادت نه سرغړونه کوئ، نو دا ددي وجې نه چې د مخلوقاتو د پيدائش مقصد او هدف دده په زړه کې کمزوري دي او يا بيخي د مينځه تللى دي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ [الذاريات: ٥٦]

او ما پيريان او انسانان ندي پيدا کړي مګر د دې لپاره چې دوي زما عبادت وکړي

هغه ذات چې انسانان او پيران يې په دنيا کې د خپل عبادت او بندګۍ لپاره پيدا کړيدي، همدغه ذات به ورسره په آخرت کې حساب او کتاب کوي، الله پاک دي زمونږ حالت او راتلونکى ښه کړي.

وصلى الله و سلم على نبيه محمد ومن اتبعه.

IslamHouse.com

islamhouseps IslamHousePs IslamHousePs islamhouse.com/ps/

For more details visit
www.GuideToIslam.com

GUIDE TO ISLAM

contact us :Books@guidetoislam.com

Guidetolslam.org Guidetoislam1 Guidetoislam www.Guidetoislam.com

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة

هاتف: ٩٦٦١١٤٤٥٤٩٠٠+ فاكس: ٩٦٦١١٤٩٧٠١٢٦+ ص ب: ٢٩٤٦٥ الرياض: ١١٤٥٧

ISLAMIC PROPAGATION OFFICE IN RABWAH

P.O.BOX 29465 RIYADH 11457 TEL: +966 11 4454900 FAX: +966 11 4970126

مختصر اسلامي عقيده

(الرسالة الشامية)

په دي کتاب کي د هغه سؤال جواب ذکر شوی دی کوم چه د الله پاک حق دی په بنده باندي او د قيامت په ورځ به د هر بنده نه د هغي باره کي تپوس کولی شي.

IslamHouse.com
Osoul Center
www.osoulcenter.com